Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47 йил чиқиши
№ 230 (13.186).
1 ОКТЯБРЬ 1965 йил
ЖУМА
Баҳоси 2 тийин.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Д. П. ГОРЮНОВНИ МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет матбуотини ривожлантиришдаги хизматлари учун ва туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати билан ТАССнинг бош директори, СССР Журналистлар союзи правлениесининг секретари Дмитрий Петрович **Горюнов Меҳнат Қизил Байроқ** ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
А. МИКОЯН.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1965 йил 30 сентябрь.

„ОҚ ОЛТИН" ХИРМОНИГА

Ўзбекистон ССР областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1965 йил 30 сентябргача бўлган

М А Ъ Л У М О Т

(Планга нисбатан процент ҳисобида; биринчи стун — областлар; иккинчи стун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи стун — мавсум бошидан; тўртинчи стун — бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи стун — мавсум бошидан; олтинчи стун — дефолиация қилинган майдонлар)

Қашқадарё	1,70	70,24	1,31	28,68	51,31
Тошкент	3,52	68,83	4,52	71,34	90,84
Бухоро	1,89	64,76	1,20	19,42	69,36
Фарғона	2,49	59,58	3,67	43,71	97,45
Сурхондарё	2,73	56,39	3,83	50,04	87,43
Андижон	2,07	50,28	3,22	27,59	76,03
Самарқанд	2,95	50,12	2,99	27,01	71,52
Хоразм	2,94	44,31	2,20	20,35	102,93
Қорақалпоғистон АССР	2,66	39,68	2,20	20,30	80,74
Сирдарё	3,30	33,21	4,62	39,35	129,15
Ўзбекистон бўйича	2,60	52,65	3,38	37,04	91,72

Республикада 29 сентябрь куни 93.625 тонна пахта тайёрланди.

КПССНИНГ НАВБАТДАГИ XXIII СЪЕЗДИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1965 йил 29 сентябрда қабул қилган қарори

1. КПССнинг навбатдаги XXIII съезди 1966 йил 29 мартда чақирилсин.

2. Съезднинг қуйидаги кун тартиби тасдиқлансин:

1) КПСС Марказий Комитетининг ҳисобот доклади — докладчи КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Л. И. Брежнев.

2) КПСС Марказий ревизия комиссиясининг ҳисобот доклади — докладчи Ревизия комиссиясининг раиси ўртоқ Н. А. Муравьева.

3) СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1966—1970 йилларга мўлжалланган беш йиллик плани юзасидан КПСС XXIII съезди директивалари — докладчи СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ А. Н. Косигин.

4) Партиянинг марказий органларини сайлаш.

3. КПСС XXIII съездига вакиллар сайлашнинг қуйидаги нормалари белгилансин: партиянинг 2,5 минг аъзосидан ҳал қилувчи овоз билан бир делегат ва партия аъзолигига 2,5 минг кандидатдан маслаҳат овози билан бир делегат.

4. КПСС XXIII съездига делегатлар, партия Уставига мувофиқ, область, ўлка партия конференцияларида ва иттифоқдош республикалар компартияларининг съездларида ёпиқ (яширин) овоз бериш йўли билан сайланадилар. Украина, Белоруссия, Ўзбекистон ва Қозоғистон компартияларидан КПСС съездига делегатлар область партия конференцияларида сайланадилар.

Совет Армияси, Ҳарбий-Денгиз Флоти, ички ва конвой соқчилиги ҳамда чегара қисмлари партия ташкилотларида турган коммунистлар КПСС XXIII съездига делегатларни қолган партия ташкилотлари билан биргаликда область, ўлка партия конференцияларида ёки иттифоқдош республикаларнинг съездларида сайлайдилар.

Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг чет эллардаги қисмлари партия ташкилотларида турувчи коммунистлар партия XXIII съездига делегатларни тегишли қўшинлар қўшилмаларининг партия конференцияларида сайлайдилар.

САНОАТНИ БОШҚАРИШНИ ЯХШИЛАШ, ПЛАНЛАШТИРИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА САНОАТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШИНИ ИҚТИСОДИЙ ЖИҲАТДАН РАҒБАТЛАНТИРИШНИ КУЧАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1965 йил 29 сентябрда қабул қилган қарори

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси СССРда коммунистик жамият қуриш йўлини қатъият ва изчиллик билан амалга ошира бориб, Марказий Комитетнинг октябрь (1964 йил) Пленумидан кейин мамлакатнинг сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий ҳаётига раҳбарлик методлари ва услубини такомиллаштириш соҳасида кўп иш қилиб келмоқда. Партия органлари қурилишининг ленинча ташкилий принциплари тикланди. Партия халқ хўжалигига раҳбарлик қилиш соҳасида жамиятимизнинг иқтисодий қонунларидан ва жуда катта ижодий имкониятларидан халқ манфаатлари йўлида тўғри фойдаланиш учун жамиятимиздаги иқтисодий муносабатларнинг моҳиятига тобора чуқур эътибор бермоқда. Марказий Комитетнинг март Пленумида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантиришнинг конкрет программаси ишлаб чиқилди ва бу программа амалга оширилмоқда.

Эндиликда саноат ишини янада яхшилаш масалалари энг муҳим вазифа қилиб қўйилмоқда. Яхши ташкил этилган ва юксак даражада ривож топган саноат ҳозирги социалистик экономиканинг асоси, мамлакат қудратининг базасидир. Бутун экономикамизни муваффақиятли суратда ўстириш, совет халқининг фаровонлигини ошириш, Совет Иттифоқининг мудофаа қобилиятини янада мустаҳкамлаш саноатнинг ривожланиш даражаси ва миқёсларига, унинг иш натижаларига боғлиқдир.

Саноат тўхтовсиз ўсмоқда ва такомиллашмоқда. Етти йиллик ичида саноат ишлаб чиқаришининг умумий ҳажми планда кўрсатилган 80 процент ўрнига тахминан 84 процент кўпайди, электр энергияси ишлаб чиқариш, нефть, газ, кўмир чиқариш, чўян ва пўлат эритиш кўп даражада ортади.

Химия маҳсулотлари, машина, ускуна, приборлар, халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришнинг анча ўсиши таъминланади. Етти йил ичида 5,5 мингдан кўп йирик саноат корхоналари қурилди ва ишга туширилди. Саноатдаги асосий ишлаб чиқариш фондлари қарийб икки баравар ортиб бормоқда.

Ҳозирги замон талабларини эътиборга олиб, саноат ишлаб чиқаришининг структураси тубдан ўзгартирилмоқда. Электроэнергетика, машинасозлик ва химия саноатининг ҳиссаси, яъни бутун халқ хўжалигида техника тараққиётини таъминлайдиган тармоқларнинг ҳиссаси етти йил ичида 27 процентдан 35 процентгача ортади.

Ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақини ошириш, колхозчиларни пенсия билан таъминлаш, халқ истеъмоли товарлари билан аҳолини таъминлашни яхшилаш ва уй-жой қурилишини янада кенгайтириш соҳасида бир қанча тадбирлар амалга оширилди.

Бу муваффақиятлар ишчилар, инженерлар, техниклар, олимларнинг зўр ижодий меҳнати натижаси, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг зўр ташкилотчилик ва тарбиявий ишлари натижасидир.

Саноат тараққиётининг даражаси ва суръатларини ошириш, халқ хўжалигининг барча тармоқларида техника тараққиётини жадаллаштириш ва халқнинг фаровонлигини янада юксалтириш соҳасида совет экономикаси олдида турган муҳим вазифалар саноатдаги мавжуд резервлардан тўла фойдаланиш, миллий даромадни кўпайтириш учун барча имкониятларни сафарбар қилишни талаб этади. Ана шу вазифаларнинг энг муҳими — ишлаб чиқаришнинг самарасини оширишдан, меҳнат унумдорлигини ўстиришдан, сарф қилинадиган капитал маблағлар ва асосий ишлаб чиқариш фондларининг берадиган самарасини кўпайтиришдан, қаттиқ иқтисодий тежашни амалга оширишдан, ортиқча сарф ва ўринсиз харажатларни тугатишдан, шунингдек ана шу вазифаларни ҳал этишда меҳнаткашларнинг ижодий ташаббусини бутун чоралар билан ривожлантиришдан иборат.

Экономикага планли раҳбарликни такомиллаштириш, давлат йўли билан планлаштиришнинг илмий савиясини юксалтириш катта аҳамиятга эгадир. Халқ хўжалик планлари илмий-техника тараққиётининг истиқболларини ҳисобга олиши, фан ва техниканинг энг янги ютуқларини жорий қилиш ва ўзлаштириш суръатларини жадаллаштиришни кўзда тутиши, реал ва объектив ҳисоб-китобларга асосланиши лозим. Планларни тузган вақтда социализмнинг иқтисодий қонунларини қаттиқ ҳисобга олиш, экономиканинг пропорционал ривожлантирилишини таъминлаш, энг оз маблағ ва куч сарфлаган ҳолда энг кўп саноат маҳсулоти олиш каби жуда муҳим принципларга риоя қилиш зарур.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми шуни қайд қиладики, бошқаришнинг мавжуд ташкилий структураси, планлаштириш ва саноатда иқтисодий рағбатлантириш методлари ҳозирги давр шароитларига ва ишлаб чиқарувчи кучларнинг ривожланиш даражасига жавоб бермайди.

Саноатга раҳбарлик қилишдаги жиддий камчилик шундаки, бу раҳбарликда иқтисодий методларга зарар етказилган ҳолда, маъмурий методлар устун даражада қўлланилиб келди. Корхоналарда хўжалик ҳисоби кўпинча формал характерда бўлиб, уларнинг хўжалик фаолиятидаги ҳуқуқлари чеклангандир.

Корхоналарнинг иши жуда кўп план кўрсаткичларида белгилаб қўйилади. Бу эса корхоналар коллективларининг фаолияти ва ташаббусини чеклаб қўяди, ишлаб чиқаришни яхши ташкил этиш учун жавобгарликни пасайтириб юборади. Саноат ходимларини моддий жиҳатдан рағбатлантириш системаси бу ходимларнинг корхона ишининг умумий якунларини яхшилашдан, ишлаб чиқариш рентабеллигини оширишдан ва саноат маҳсулотининг сифатини яхшилашдан суст манфаатдор қилмоқда.

Саноатни территориал принцип бўйича бошқариш иқтисодий районлар доирасида саноат ишлаб чиқаришини тармоқлараро ихтисослаштириш ва кооперативлаштириш имкониятини анча кенгайтирган бўлса ҳам, айни вақтда турли иқтисодий районларда бўлган корхоналар ўртасидаги рационал ишлаб чиқариш алоқаларини ва тармоқлар бўйича ихтисослаштиришни ривожлантиришга халақит берди, фанни ишлаб чиқаришдан йироқлаштирди, саноат тармоқларига раҳбарликнинг тарқоқ ва кўп поғонали бўлиб кетишига, ишда оперативчиликнинг йўқолишига олиб келди.

Саноатни янада ривожлантириш ва ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самараларини ошириш, техника тараққиётини жадаллаштириш, миллий даромаднинг ўсиш суръатларини тезлаштириш ва шу асосда совет халқининг моддий фаровонлигини янада юксалтириш мақсадида планлаштириш методларини яхшилаш, саноат ишлаб чиқаришини иқтисодий жиҳатдан рағбатлантиришни кучайтириш, корхоналарнинг иш якунларини яхшилашдан ходимларнинг моддий манфаатдорлигини ошириш талаб этилади.

Марказий Комитет Пленуми саноатни тармоқ принципи бўйича бошқаришни ташкил этиш, саноат тармоқлари бўйича иттифоқ-республика министрликлари ва умумиттифоқ министрликлари тузиш зарур, деб ҳисоблайди.

Корхоналарнинг фаолиятини ҳаддан ташқари чеклаб қўйишга барҳам бериш, корхоналар учун юқоридан тасдиқланадиган план кўрсаткичларининг миқдорини қисқартириш, ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва такомиллаштириш учун корхоналарга зарур маблағларни ажратиб бериш, фойда, нарх-наво, мукофот, кредит каби жуда муҳим иқтисодий воситалардан фойдаланишни яхшилаш мақсадга мувофиқ, деб топилсин.

Хўжалик ва планлаштирувчи органлардан планлаштириш ва ишлаб чиқаришни бошқаришда зўр эпчиллик ва оперативчилик, ўзгариб турадиган хўжалик вазиятини ўз вақтида эътиборга ола билиш, ресурсларни моҳирлик билан ишлатиш, ишлаб чиқаришни аҳолининг ўсган талаб ва эҳтиёжлари билан боғлаб олиб бориш, хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш, фан-техника ютуқларини тез жорий қилиш, корхонанинг конкрет шароитларида хўжалик вазифаларини ҳал этишнинг энг яхши усулларини топа билиш талаб этилади.

Планлаштириш, ишлаб чиқаришга раҳбарлик қилиш ва моддий жиҳатдан рағбатлантиришнинг бутун системаси ижтимоий ишлаб чиқаришни ғоят тез суръатлар билан ривожлантиришни, унинг самарасини оширишни таъминлашга қаратилиши лозим. Юксак план топшириқларини ишлаб чиқишдан, ишлаб чиқариш фондлари, ишчи кучлар, моддий ва молия ресурсларидан фойдаланишни яхшилашдан, техникани такомиллаштириш, меҳнатни ташкил этиш, ишлаб чиқаришнинг рентабеллигини оширишдан корхона коллективларини манфаатдор қилиш — ана шу мақсадларга эришишнинг энг муҳим шартидир.

Партия ва Совет ҳукумати корхоналарнинг хўжалик мустақиллигини кенгайтириб борган ҳолда, ишлаб чиқаришни ривожлантириш, техникани тараққий эттиришнинг асосий йўналишларини, капитал маблағлар, нарх, меҳнат ҳақи ва молия ишларини планлаштириш соҳасида бундан буён ҳам ягона сиёсатни ўтказа берадилар.

Бошқаришни ташкил этишни яхшилаш ва саноатга раҳбарликнинг иқтисодий методларини кучайтириш юзасидан таклиф этилаётган тадбирларнинг муҳим аҳамияти шундаки, бу тадбирлар давлат йўли билан ягона планлаштиришни корхоналарнинг тўла хўжалик ҳисоби билан, марказлаштирилган тармоқ бошқармасини республикалардаги ва жойлардаги кенг хўжалик ташаббуси билан, яккабошчилик принципини ишлаб чиқариш коллективларининг ролини ошириш билан бирга қўшиб олиб боради. Шу билан бирга, бошқаришнинг демократик принципларини янада кенгайтириш таъмин этилади, оммани ишлаб чиқаришни бошқаришга янада кенг қатнаштириш ва корхоналарнинг иқтисодий ишлари натижаларига omманинг таъсирини кучайтириш учун иқтисодий заминлар вужудга келтирилади. Хўжаликни бошқаришнинг бундай системаси ҳозирги талабларга тамомила мувофиқ бўлиб, социалистик тузумнинг афзалликларидан яхшироқ фойдаланиш имконини беради.

Пленум саноатни бошқаришни яхшилаш, планлаштиришни такомиллаштириш ва саноат ишлаб чиқаришини иқтисодий жиҳатдан рағбатлантиришни кучайтириш юзасидан КПСС Марказий Комитетининг Президиуми ишлаб чиққан ва КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ А. Н. Косигиннинг докладида баён қилинган тадбирларни маъқуллайди ва КПСС Марказий Комитети Президиумига ҳамда СССР Министрлар Советига бу масалалар юзасидан қарорлар қабул қилишни ва саноатни бошқариш органлари тўғрисидаги таклифларни СССР Олий Совети муҳокамасига тақдим этишни топширади.

Пленум КПСС Марказий Комитетининг Президиумига, СССР Министрлар Советига, иттифоқдош республикалар компартиялари Марказий Комитетларига, ўлка ва область партия комитетларига иттифоқ-республика министрликлари ва иттифоқ министрликлари, шунингдек жойларда хўжалика раҳбарлик органлари тузилиши билан боғлиқ бўлган барча ташкилий масалаларни қисқа вақт ичида ҳал этишни топширади, токи саноатнинг нормал ишлаши таъминлансин, тугатиладиган хўжалик ташкилотларининг кадрларидан фойдаланиш ва уларни жой-жойига қўйиш масалалари тўғри ҳал этилсин, корхоналар юқори малакали кадрлар билан мустаҳкамлансин. Янгидан тузиладиган министрликлар ва бошқармалар давлат манфаатларини кўзлаб иш тутишга қодир бўлган юқори малакали мутахассислар, яхши ташкилотчилар билан таъминлансин.

Саноат ишлаб чиқариши тараққиётининг юксак суръатларини таъминлаш ва саноат ишлаб чиқаришининг самарасини ошириш, меҳнат унумдорлигини бутун чоралар билан ўстириш, мавжуд ишлаб чиқариш фондларидан энг яхши фойдаланиш — министрликларнинг, саноат корхоналари, илмий тадқиқот, конструкторлик ва лойиҳалаш ташкилотлари коллективларининг асосий вазифаси, деб ҳисоблансин. Шу мақсадда Ватанимиз ҳамда чет эл фан ва техникасининг энг янги ютуқларини халқ хўжалигига амалда кенг жорий қилиш, меҳнатни илмий асосда ташкил этиш, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш, давлат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш, ҳар бир ходимнинг ўзига топширилган иш учун жавобгарлигини ошириш амалий равишда таъминлансин.

Марказий Комитет Пленуми шуни таъкидлайдики, министрликлар саноатни муваффақиятли ривожлантириш учун, унинг техника даражаси юксак бўлиши учун, халқ хўжалигининг барча тармоқларини техника жиҳатидан мукаммал ва ғоят унумли ишлайдиган машиналар, ускуналар ва приборлар билан, ғоят сифатли хом ашё ва материаллар билан таъминлаш учун, аҳолининг яхши сифатли халқ истеъмоли товарларига бўлган эҳтиёжларини тўла қондириш учун партия, давлат олдида ва совет халқи олдида жавобгардирлар.

Саноатга раҳбарликнинг тармоқ принципига ўтиш ва ишлаб чиқаришни ривожлантиришда иқтисодий воситаларни кучайтириш республикалар, ўлка, область, шаҳар, район партия ташкилотларининг, корхоналар, министрликлар ва бошқармаларнинг экономикани ғоят тез суръатлар билан ривожлантиришни таъминлаш учун курашдаги ролини янада оширади, корхоналар ва хўжалик органларининг халқ хўжалик планларини ҳамда давлат топшириқларини бажариш соҳасидаги ишлари учун уларнинг жавобгарлигини кучайтиради. Партия комитетлари хўжалик раҳбарларининг ўрнини босмай, асосий эътиборни ташкилотчилик ишига, кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашга, партия ва ҳукумат директиваларининг бажарилишини назорат қилишга, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашни кучайтиришга қаратишлари лозим.

Партия ташкилотлари корхоналарнинг фаолиятини доим ўрганишлари ва камчиликларни топиб, бартараф қилишда хўжалик раҳбарларига ёрдам беришлари, меҳнаткашларнинг куч-ғайратини ишлаб чиқаришдаги барча резервларни қидириб топиб, ишга солишга сафарбар қилишлари, ҳам идорачилик, ҳам маҳаллийчилик тенденциялари кўринишларига қарши қатъий кураш олиб боришлари керак.

Партия комитетлари ишлаб чиқариш экономикасини чуқур ва пухта билишлари, пул маблағлари, моддий ва меҳнат ресурсларини тежаб-тергаб сарф қилиш учун қатъий курашни ташкил этишлари, бу курашни ҳақиқатан ҳам умумхалқ ишига айлантиришлари, кадрларни иқтисодий билимлар билан қуроллантиришлари, уларни саноат ишлаб чиқаришини яхшилаш учун иқтисодий воситалардан моҳирлик билан тўғри фойдаланишга ўргатишлари лозим.

Партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари меҳнаткашларнинг коммунистик онглилигини ошириш соҳасидаги ишни кучайтиришлари, уларнинг ижодий активлигини ривожлантиришлари, меҳнат унумдорлигини ошириш, меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш учун сабот-матонат билан кураш олиб боришлари, ишчи ҳамда хизматчиларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилишлари керак. Ишлаб чиқаришда вужудга келаётган илғор тажрибаларнинг ҳаммасини кенг қўламда ёйиш ва жорий қилиш учун меҳнаткашларнинг социалистик мусобақасини ташкил этишни яхшилаш зарур. Ишлаб чиқаришни янада юксалтириш ва яхши ишлаётган корхоналарни ҳамда саноат ходимларини моддий жиҳатдан рағбатлантириш учун хўжалик юритиш янги системасининг имкониятларидан энг кўп фойдаланиш лозим.

Ижтимоий меҳнат унумдорлигини оширишнинг иқтисодий стимуллари — социалистик экономиканинг коммунизм сари ҳаракат қилиб боришининг қудратли воситасидир. Шу билан бирга, партия меҳнаткашларнинг коммунистик онглилигини ошириш, меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш йўлини бундан буён ҳам доим амалга ошира беради. Ҳар бир меҳнаткаш ўз ишига онгли, ташаббускорлик ва ижодкорлик билан муносабатда бўлган тақдирдагина, ҳар бир киши халқ мулкига эҳтиёткорлик ва омилкорлик билан қараган тақдирдагина коммунистик жамият қуриш учун кураш олиб бориш мумкин. Меҳнатга маънавий стимулларни бутун чоралар билан ривожлантириш, омманинг чинакам коммунистик ижодкорлигини равнақ топтириш учун бутун шарт-шароитни вужудга келтириш — партия ташкилотларининг бурчидир.

Пленум партия ташкилотларига бу Пленум қарорларининг моҳиятини саноат ходимларига, барча меҳнаткашларга кенг тушунтиришни, партия, совет ва хўжалик кадрларининг бутун куч-ғайратини партия ва ҳукумат ишлаб чиққан тадбирларни бажаришга сафарбар қилишни топширади. Бизнинг партиямиз бу тадбирларни ишлаб чиққанида, мамлакатимиз ишчилар синфининг, барча меҳнаткашларнинг туб манфаатларига амал қилди, ишчилар, инженер ва техниклар, олимларнинг, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг таклиф ҳамда истакларини ҳар томонлама эътиборга олди.

* * *

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми ишонч билдириб айтадики, саноатни бошқаришни яхшилаш, планлаштиришни такомиллаштириш ва саноат ишлаб чиқаришини иқтисодий жиҳатдан рағбатлантиришни кучайтириш чораларини партия ва мамлакатимизнинг барча меҳнаткашлари мамнуният билан кутиб оладилар. Бу тадбирларнинг муваффақиятли амалга оширилиши Совет давлатининг иқтисодий қудратини янада юксак поғонага кўтаради, халқ фаровонлигини янада ўстиришни таъминлайди, ишчилар билан деҳқонлар иттифоқини тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамлайди, коммунистик қурилиш вазифаларини янада муваффақиятли ҳал этишга ёрдам беради.

Ф. Д. КУЛАКОВ,
КПСС Марказий Комитетининг секретари.

ХХР РАҲБАРЛАРИГА ТЕЛЕГРАММА

Миллий байрам — Хитой Халқ Республикаси ташкил топган куннинг 16 йиллиги муносабати билан Л. И. Брежнев, А. И. Микоян ва А. Н. Косигин Мао Цзэ-дун, Лю Шао-ци, Чжу Дэ ва Чжоу Энь-лайга телеграмма юбордилар. Улар совет халқи ва Совет Иттифоқи Коммунистик партияси номидан Хитой халқига ва Хитой Коммунистик партиясига самимий қутлов йўллайдилар.

Телеграммада айтиладики, совет халқи, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси улуғ Хитой халқи билан дўстликни, мамлакатларимизнинг бирлиги ва жипслигини ғоят қадрлайдилар. Халқаро вазият кескинлашган ва империалистлар Шарқи-Жанубий Осиёда агрессия қилаётган ҳозирги пайтда социалистик ҳамдўстликдаги барча давлатларнинг, барча революцион кучларнинг бирлиги ва жипслиги жуда катта аҳамиятга эгадир. Совет раҳбарлари Хитойнинг ишчилар синфига, деҳқонларига, меҳнаткаш интеллигенциясига, кўп миллионли бутун Хитой халқига социализм қурилишида катта муваффақиятлар тилайдилар. (ТАСС).

Ўзбекистон халқларига энг яхши истаклар

СССР Олий Совети Президиумининг таклифига биноан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Ливан парламент делегацияси яқинда Ўзбекистонда бўлди. Ливан республикаси парламенти раисининг ўринбосари Адиб Ферзли Ўзбекистон ССР Олий Советининг Президиумига парламент делегацияси номидан телеграмма юборди.

У, Ливан парламенти аъзолари Ўзбекистонда бўлган вақтларида уларга самимий дўстлик туйғулари билдирилганлиги учун, улар очиқ кўнгил билан кутиб олинганлиги ва уларга кўрсатилган меҳмондўстлик учун делегациянинг барча аъзолари номидан қизғин миннатдорчилик билдиради. Ливан республикаси парламентининг делегатлари Ўзбекистонда бўлган вақтда ўтказилган учрашувлар ва суҳбатлар Ливан билан Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги муносабатларни янада мустаҳкамлаш ишига хизмат қилади деб ишонч билдирдилар.

Улар СССРга келган дастлабки парламент делегацияси составида бўлганликларидан фахрланиб, Совет Иттифоқидан кета туриб, тинч яратувчилик меҳнати билан банд бўлган ва тинчликни сақлаб қолиш учун курашда ўз кучларини аямай сарф қилаётган совет халқи тўғрисида энг самимий ва ёрқин хотираларни юртларига олиб кетаётганликларини айтдилар.

Адиб Ферзли жаноблари делегация аъзоларининг ҳаммаси номидан Ўзбекистон халқларига янгидан янги муваффақиятлар тилади.

НАРХ камайтирилди

«Тинч океаннинг ўз сардагида пиширилган ёғлик сельдь балиғи» консерваларининг чакана нархлари 1965 йил 1 октябрдан бошлаб камайтирилди. Соф оғирлиги 250-270 грамм бўлган бир банка балиқнинг чакана нархи 62 тийиндан 45 тийингача туширилди.

2.000.000 ТОННА тайёр!

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

I.

Саноатнинг ишини коммунистик қурилиш вазифалари даражасига кўтарайлик

Ўртоқлар!

Бу Пленумнинг муҳокамасига қўйилган масала партиямиз ва давлатимизнинг ҳаётида, бутун совет халқининг ҳаётида жуда муҳим аҳамиятга эга. Марказий Комитет Президиуми ишлаб чиққан таклифларда саноатни бошқаришни ва планлаштиришни янада такомиллаштиришнинг туб проблемалари ўртага қўйилади.

Марказий Комитет Президиуми бу таклифларни ишлаб чиққанида социализм иқтисодий қонунларининг ҳаракати учун кенг имконият берилишига халақит бераётган барча ғовларни йўқотиш, кенг йўл очиб бериш кераклигига асосланди. Биз шунга асосландикки, саноатни бошқаришнинг янги ташкилий структураси, планлаштиришни ва иқтисодий ишларни яхшилаш чоралари индустриямизнинг янада муваффақиятли ривожланиши учун имкониятлар яратиб бериши керак. Бу чоралар — ишчидан тортиб энг юқори лавозимдаги раҳбаргача индустриямиздаги барча ходимларнинг ўз ижодий ташаббусларини ғоят кенг кўламда рўёбга чиқаришлари учун ёрдам бермоғи керак.

Ўртоқ А. Н. Косигиннинг докладида Пленумнинг муҳокамасига тақдим этилган тадбирларнинг моҳияти батафсил баён қилинган.

Шу нарсани яна бир марта таъкидлаб ўтиш зарурки, партия Марказий Комитетининг Президиуми саноатни бошқаришни яхшилаш тўғрисидаги, планлаштиришни такомиллаштириш ва саноат ишлаб чиқаришини иқтисодий жиҳатдан рағбатлантиришни кучайтириш тўғрисидаги масалани саноатимизнинг ишида бирор ўпирилиш рўй берганлиги учун ўртага қўйгани йўқ. Бизда бундай ўпирилиш йўқ, албатта.

Бизнинг саноатимиз чакки ишламаётир. Индустриямизнинг ўсиши ҳақида Пленумдаги докладда ва сўзланган нутқларда келтирилган рақамлар ҳамда фактлар буни жуда яққол кўрсатиб турибди. Бизнинг ишчилар синфимиз ва инженер-техник ходимларимиз саноат фронтининг кўп соҳаларида ажойиб муваффақиятларга эришдилар.

Совет халқи Коммунистик партиянинг раҳбарлигида ҳар томонлама ривожланган қудратли индустрияни вужудга келтирди. Биз шу асосда халқ хўжалигимизнинг эҳтиёжларини қондириш вазифасини муваффақиятли ҳал этдик. Биз шу асосда Совет Иттифоқининг мудофаа қобилиятини мустаҳкам суратда таъминладик, шонли Қуролли Кучларимизга биринчи даражали энг янги ҳарбий техника бердик. Бизнинг саноатимиз совет кишисининг эҳтиёжларини тобора тўла таъминламоқда. Халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқариш анча кўпайди ва тўхтовсиз ўсиб бормоқда.

Ҳаммага маълумки, Совет Иттифоқи саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми жиҳатидан ҳозир дунёда иккинчи ўринни, маҳсулотнинг кўпгина муҳим турлари жиҳатидан эса биринчи ўринни эгаллаб турибди.

Буларнинг ҳаммаси ишнинг миқдор томони, дейиш мумкин. Аммо, шуни эсда тутиш керакки бизнинг саноатимиз сифат жиҳатидан ҳам тез ўзгариб бормоқда.

Бизнинг саноатимизда техника тараққиётининг даражасини олдиндан белгилаб берадиган тармоқларнинг салмоғи тобора ортмоқда. Ҳали яқиндагина амалий суратда қўлланиш иложи йўқдек бўлиб кўринган процесслардан фойдаланила бошланди. Ўта юқори ва ўта паст температура ҳамда босимлар, энергиянинг жуда катта кучлари инсонга хизмат қилдирилмоқда. Бизда ядро энергияси, электрон-ҳисоблаш машиналари ва кибернетика қурилмалари тобора кенг ва хилма-хил соҳада амалий суратда татбиқ этилмоқда.

Индустриямизнинг ўсган ғоят катта имкониятлари ва миқёслари унинг ходимлари олдига қўйиладиган талабларни анча оширади ва бутун ишлаб чиқаришни ташкил этиш, унга раҳбарлик қилиш ва уни планлаштириш билан боғлиқ бўлган вазифаларни янада мураккаб қилиб қўяди.

Саноатимиз тараққиётининг объектив тенденцияси шундан иборатки, ундаги ишлаб чиқаришнинг айрим тармоқлари тобора кўп ажралиб чиқмоқда ва ўзига хос йўл билан ривожланмоқда. Бу тармоқлардан ҳар бирининг ўз технологияси, техникани тараққий эттиришдаги хусусиятлари бор. Бу тармоқларнинг ҳар бирида илмий техника ютуқларини қўлланиш ва жорий қилиш вазифалари, кадрлар ни тайёрлаш ва уларнинг ўсишини таъминлаш вазифалари турлича намоён бўлмоқда. Ваҳолонки, халқ хўжалиги кенгашлари орқали саноатни бошқариш системаси тармоқларнинг ривожланиш тенденциясига зид бўлиб қолмоқда.

Бунинг натижасида бу ерда сўзга чиққан ўртоқларнинг кўплари тўғри айтиб берган аҳвол рўй бермоқда. Саноатни бошқаришда таркиб топган формалар ва иқтисодий ишдаги катта-катта камчиликлар ижтимоий системамизнинг барча афзалликларини тўла равишда очиб беришимиз ва улардан халқ манфаатлари йўлида фойдаланишимиз учун имконият бермаётир, деган фикрга қўшилмай иложи йўқ. Биз ҳозирги кунда Пленумда муҳокама қилаётган масаланинг асосий моҳияти ҳам ана шунда.

Марказий Комитет Президиуми Пленумга ўз таклифларини тайёрлаган вақтда, Владимир Ильич Лениннинг такрор-такрор айтган кўрсатмаларига амал қилди. Владимир Ильич Ленин бизнинг совет экономикамизни яхлит бир экономика деб билар, бутун мамлакат миқёсида экономиканинг бирлигини таъминлаш, совет республикалари ўртасида мустаҳкам иқтисодий иттифоқ бўлишини таъминлаш зарур, деб ҳисобларди.

Владимир Ильич шу нарсани қатъият билан таъкидладики, мамлакатнинг ҳамма қисмларида йирик саноат ишлаб чиқариши тармоғидаги барча корхоналарни ўзига бевосита бўйсундириш ҳуқуқини бутун мамлакат учун ягона бўлган марказдан тортиб олиш «коммунизм эмас, балки областчилик анархо-синдикализми бўлур эди». (Асарлар, 5-нашри, 36-том, 392-бет).

Практика шуни кўрсатдики, саноатни халқ хўжалиги кенгашлари орқали бошқариш системаси мавжуд бўлганида экономикани ягона бошқаришнинг ана шу муҳим талабларини лозим даражада таъминлаш мумкин эмас эди. Бунинг сабаби ҳам маълум: Ахир, халқ хўжалиги кенгашларининг бирортаси ҳам саноатнинг бирор тармоғига бутунича раҳбарлик қилиш имкониятига эга эмас-ку, унинг ихтиёрида у ёки бу тармоқдаги айрим корхоналаргина бор. Кўп ўртоқларнинг пленумимизда сўзлаган нутқларида бу ҳол жуда яхши кўрсатиб берилди.

Тармоқ бошқармаси техника ва экономикага ягона раҳбарлик қилишни энг яхши тарзда таъминлаш, ишчилар ва инженер-техник кадрларни мақсадга мувофиқ жойжойига қўйиш ва улардан фойдаланиш, фан ва техниканинг энг янги ютуқларини ишлаб чиқаришга самарали жорий қилиш имконини беради. Саноатни бошқаришдаги тармоқ системасининг жуда катта афзаллиги ана шунда.

Саноат тармоғи узвий равишда тор доирада бекиниб қола олмайди, у ўз табиати эътибори билан саноатнинг ва бутун халқ хўжалигининг бошқа соҳалари билан доим алоқада бўлмай туриб яшай олмайди. Шу сабабли, халқ хўжалиги кенгашлари орқали саноатни бошқаришнинг территориал системаси мавжуд бўлганида ҳам, саноатни планлаштиришнинг тармоқ принципини сақлаб қолишга тўғри келганлиги тасодифий бир ҳол эмас. Шуни айтиш керакки, бу ҳол бизни кўп камчиликлардан халос қилган эди.

Саноатни бошқаришнинг ҳозирги структурасида илмий тадқиқот ва лойиҳалаш-конструкторлик ташкилотларимизга раҳбарлик аслида ишлаб чиқаришдан ажралиб қолган. Ўз ихтиёрида саноат корхоналари бўлган халқ хўжалиги кенгашлари олимлар, конструкторлар, технологлардан иборат кадрларга етарли даражада эга эмаслар. Иккинчи томондан, ўз ихтиёрларида илмий техника ва лойиҳалаш-конструкторлик ташкилотлари бўлган давлат комитетлари ўз лойиҳаларини ишлаб чиқаришга жорий қилмоқ учун етарли ҳуқуқларга эга бўлмаганликлари сабабли, одатда ҳеч кимнинг зиммасига мажбурият юкламайдиган тавсияларни бериш билан чекланишга мажбурдирлар. Натижада шундай шароит вужудга келдики, фан, техника ютуқларини ва илғор тажрибани саноатда жорий қилишга кўп ҳолларда сунъий равишда халақит берилмоқда. Бу эса табиий, бутун саноатни ривожлантиришга салбий таъсир кўрсатади.

Саноатимизнинг техника даражасини юксалтириш, олимларимизнинг ва конструкторларимизнинг барча энг яхши муваффақиятларини ишлаб чиқаришга жорий қилишдан иборат асосий вазифамизнинг аҳамиятини яна бир марта алоҳида таъкидлаб ўтишни истар эдим.

Бу ерда яна шундай масала кўтарилади. Бизда мавжуд бўлган системада бир профилдаги неча ўнлаб корхоналар ишлаб чиқариладиган маҳсулотни ўзларича, бошқа корхоналардан мустақил равишда лойиҳалашни йўлга қўйишга уринмоқдалар. Афтидан, бундай система тўғри ёки нотўғри эканлиги тўғрисида жиддий ўйлаб кўришимиз даркор бўлса керак. Ибратли бир мисолни айтиб бермоқчиман.

Харьков трактор заводи «ДТ-74» маркали тракторни, Волгоград трактор заводи эса «ДТ-75» маркали тракторни ишлаб чиқармоқда. Ана шу тракторлардан ҳар иккисининг қуввати бир хил, қиладиган иши ҳам бир хил. Лекин шунга қарамай, уларнинг конструкцияси турличадир.

Бундай ҳодисалар автомобиль саноатида ҳам рўй бермоқда. Масалан, Лихачев номидаги автозавод «ЗИЛ-130» маркали юк автомобилини, Горький автозаводи эса «ГАЗ-53А» автомобилини ишлаб чиқармоқда. Ҳар иккала автомобиль ҳам бир хил миқдорда юк ортади, аммо, уларнинг конструкцияси тамомила бир-биридан фарқ қилади: уларнинг двигателлари, орқа томондаги мостлари, тезлик коробкалари ва бошқа асосий узеллари уйғунлаштирилган эмас, шу сабабли, улар бир-бирининг ўрнини босолмайдилар.

Бундай аҳвол нақадар фойдасиз эканлигини, тракторларимиз ва автомобилларимизни ишга солишни нақадар қийинлаштираётганлигини исбот қилиб ўтиришнинг ҳожати бормикин.

Бу хилдаги кераксиз параллелизм афтидан кенг тарқалган бўлса керак. Ўртоқ В. С. Толстиков бу ерда шу тўғрида гапирди-ку, ахир. Ўртоқ Толстиков жуда яққол бир фактни мисол қилиб келтирди: бизда турли бошқармаларга қарашли ўнта конструкторлик ташкилоти денгиз ва дарё буксирларининг лойиҳасини тузиш билан шуғулланмоқда. Шу сабабли қуввати бир хил бўлган буксирлар тўққиз хил лойиҳага мувофиқ қурилаётган бўлса керак!

Шу мисоллар ҳақида гапириб, яна таъкидлаб ўтмоқчиманки, янги тузиладиган министрликларимиз ва планлаштирувчи органларимиз саноатимизнинг тегишли тармоқларида ягона техника сиёсатини амалга ошириш тўғрисида шу яқин вақтлар ичида жиддий ўйлаб кўришлари керак.

Биз бугун Пленумда саноатга раҳбарликни яхшилаш масалаларини қараб чиқар эканмиз, эски системага, халқ хўжалиги кенгашларигача бўлган системага механик тарзда қайтиш тўғрисида эмас, балки планлаштириш ва корхоналарнинг иқтисодий фаолиятига баҳо беришнинг янги принциплари асосида, бошқаришни марказлаштиришни янада ривожлантириш, шунингдек корхоналарнинг оператив-хўжалик мустақиллигини янада кенгайтириш асосида тармоқ бошқармасини уюштириш тўғрисида гапирмоқдамиз.

Социалистик ишлаб чиқариш усулининг барча имкониятларидан тўла фойдаланиш учун хўжаликни бошқаришнинг иқтисодий методини кучайтириш таклиф этилади. Иқтисодий жиҳатдан рағбатлантириш системаси ёрдами билан корхонадаги ҳар бир ишчини, ҳар бир мастер, техникни, ҳар бир инженер ва хизматчини янги техникани жорий қилиш, технологияни такомиллаштириш, меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулотнинг сифатини яхшилашдан бевосита манфаатдор қилиш керак. Социалистик корхона тўғрисида яқинда қабул қилинган Низомда ҳар бир корхонанинг ҳуқуқларини кенгайтириш кўзда тутилади. Бу чора ҳам ана шу мақсадларга хизмат қилади.

Марказий Комитет Президиуми таклиф этган тадбирлар кадрларимизнинг, корхона коллективларининг ташаббуси ва ижодини энг кўп даражада ривожлантиришга қаратилган ва шуни кўзда тутади. Янада тез суръатлар билан олға бориш учун, давлатимизнинг экономикасини янада муваффақиятли ривожлантириш учун ўз кучларимизни, агар таъбир жоиз бўлса, қайтадан гуруҳламоқдамиз, ўз имкониятларимизни қайтадан кўриб чиқмоқдамиз.

Марказлаштиришни маҳаллий органларнинг ҳуқуқлари, ташаббуси ва жавобгарлиги билан тўғри қўшиб олиб бориш масаласи принципиал масаладир, сиёсий жиҳатдан муҳим масаладир. Янги система жорий қилинганида, саноатни бошқаришда централизм билан демократия яхши қўшиб олиб борилади. Бу нарса, жумладан, иттифоқ-республика министрликларини ва саноатнинг бир қанча тармоқларида хўжалик бирлашмаларини вужудга келтиришда, шунингдек планлаштириш, капитал қурилиш, пул ажратиш, меҳнат ва иш ҳақи соҳасида иттифоқдош республикалар ҳуқуқларининг кенгайтирилишида ўз ифодасини топади. Бу чора умумдавлат манфаатларини ҳар бир республиканинг манфаатлари билан яхши боғлаб олиб бориш имконини беради.

Иттифоқдош республикаларимизнинг раҳбар кадрлари саноат ишига раҳбарлик қилиш соҳасида катта тажриба тўпладилар. Бу тажриба, шубҳасиз, саноатни бошқаришнинг янги системасида ҳам тўла равишда татбиқ этилади.

Бошқаришнинг янги системасига ўтиш билан биз корхонани бошқаришнинг марказий органидан узоқлаштирадиган босқичлар миқдорини камайтирамиз. Бундан келадиган манфаат яққол кўриниб турибди. Шу билан бирга, таъкидлаб ўтиш керакки, янги тартиб кадрларимиздан, уларнинг барча звеноларидан масалаларни ҳал этиш вақтида масъулиятни сезиб, кўпроқ мустақиллик ва дадиллик билан иш кўришни талаб этади.

Шу вақтгача мавжуд бўлган бошқариш системасига кўра, айни бир хил масалалар билан параллел равишда бир неча ташкилот (иқтисодий районнинг халқ хўжалиги кенгаши, республика халқ хўжалиги кенгаши, Иттифоқ халқ хўжалиги кенгаши, Олий халқ хўжалиги кенгаши) шуғулланар эди, бу системага мувофиқ, шундай шароит вужудга келар эдики, баъзи ходимлар ўз нуқсонлари ва камчиликларини бошқа бошқарма зиммасига юклашга, барча қийинчиликларни «объектив сабаблар» билан изоҳлашга ҳаракат қилар эдилар. Бундай шароитларда, ҳатто энг яхши раҳбарлар ҳам кўпинча топширилган иш учун бевосита жавобгарликни сезмай бошлардилар.

Турмушдан фақат бир мисол келтириб ўтаман. Поволжье нефтчилари нефть қудуқларини пармалаш суръатларини тезлаштириш мақсадида пармалаш қувурлари ўрнига шлангокабелдаги турбобур ёрдамида пармалаш учун асбоб ва ускуналар комплексини вужудга келтиришга қарор берганлар. Бу чора пармалаш вақтида тушириш-кўтариш ишларини бир неча бор қисқартириш имконини берган бўлур эди. Бунинг керакли тадбир эканлиги ҳаммага равшандек туюлган эди. Ваҳолонки, мазкур ускуна ва кабелни тайёрлаш графигини бамаслаҳат келишиб олиш учунгина қарийб бир йил вақт керак бўлди. Афсуски, бу график тўғрисида шу вақтгача келишиб олинган эмас, чунки бунинг учун давлат комитетлари ва халқ хўжалиги кенгашларига қарашли бўлган турли ташкилотларнинг вакилларидан ўн беш кишининг имзоси даркор бўлиб қолди. Графикни давлат комитетларининг тўрт раиси ва республика халқ хўжалиги кенгашларининг икки раҳбари тасдиқлаши керак. Шу хилдаги масалаларни анча ихчам ҳал этиш мумкин ва лозим.

Амалий иш ўрнига расмий процедураларга берилиб кетиб, жуда кўп комиссиялар тузилаётганлигини, келишиб олиш учун кўп жойларга мурожаат қилинаётганлигини, одамларнинг ўзлари бажариши лозим бўлган ишларни албатта бошқаларга топширишга интилаётганликларини кўрсатадиган бошқа кўп фактларни ҳам келтириш мумкин эди.

Равшанки, бу камчиликларни йўқотиш учун бошқариш системасини қайта қуришнинг бир ўзигина кифоя эмас. Бунда маъмурият ҳам ва хусусан партия, жамоат ташкилотлари ҳам кишиларни тарбиялаш соҳасида, масъулиятсизликка, сансалорликка, шунингдек ишга бюрократларча муносабатда бўлишга қатъий барҳам бериш юзасидан узоқ вақт ва сабот-матонат билан иш олиб боришлари лозим. Дадиллик билан мустақил ишлашга қодир бўлган кадрларни танлаш ғоят муҳимдир.

Ўртоқлар! Докладда ва сўзланган нутқларда янги тузиладиган министрликлар ҳал этишлари лозим бўлган вазифалар тўғрисида гапирилди. Уларни такрорламай, қуйидагилар ҳақида қисқача гапириб ўтишни истар эдим.

Биз министрликларга катта умид боғлаймиз. Бу Пленумда шу нарсани зўр қатъият билан айтиш керакки, министрликлар ва шахсан министрлар ўзлари бошчилик қилаётган тармоқларнинг иши учун партия ва давлат олдида тўла жавобгар бўлишлари лозим. Улар халқ хўжалигининг саноат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини миқдор жиҳатидан ҳам, уларнинг хиллари, сифати жиҳатидан ҳам тўла қондирмоқ учун фан ва техниканинг ҳозирги ютуқлари базасида саноат тармоқларини комплекс ривожлантиришни таъминлашлари керак. Давлат интизомини бутун чоралар билан кучайтириш ва мустаҳкамлаш, корхоналарнинг ишида намунали тартиб ва юксак маданият бўлишини таъминлаш — министрликларнинг муҳим вазифаларидан биридир.

Ўз олдиларига қўйилган вазифаларни муваффақиятли ҳал этмоқ учун министрликлар ўзлари ишлаб турган соҳада олий ҳокимиятга эга бўлишлари, чинакам ҳукумат органлари бўлишлари керак. Министрликлар ва халқ хўжалиги кенгашларининг кўп йиллик иш тажрибаси шуни кўрсатадики, ҳуқуқларни кўп жиҳатдан чеклаб қўйиш, баъзан эса, майда-чуйда ишларга аралашиш ишни яхшилашга ёрдам бермайди. Бунинг аксича, раҳбарларга катта ҳуқуқларнинг берилиши уларнинг қобилиятларини тағин ҳам яхши рўёбга чиқаришлари учун шарт-шароит вужудга келтиради. Ўртоқ Б. Е. Бутома ва бошқа ўртоқлар ўз нутқларида бу масалаларнинг ҳаммасини тўғри кўтардилар.

Биз корхоналарни бошқариш системасини ғоят ихчамлаштиришга эришмоғимиз керак. Ишлаб турган ҳар бир министрликнинг, шунингдек янгидан тузиладиган министрликнинг структурасини зўр эътибор билан ишлаб чиқиш, корхоналарнинг ишлаб чиқариш фаолиятини бошқариш поғоналари миқдорини қисқартириш керак, токи министрликларнинг аппаратлари корхоналарнинг ишига тааллуқли ҳамма масалаларни ишнинг кўзини билиб, пухта, оператив ва малакали ҳал этсинлар.

Кадрлар билан ишлаш министрликларнинг фаолиятида катта ўрин эгаллайди. Биринчи галда биз министрликларнинг аппаратини юқори малакали мутахассислар, ишни давлат манфаатларини кўзлаб юргиза оладиган яхши ташкилотчилар ҳисобига мустаҳкамлаш ғамини еийшимиз керак. Давлат комитетлари, халқ хўжалиги кенгашларидан ҳам, шунингдек корхоналардан ҳам энг яхши кишиларни олиб, улардан министрликларда ишлаш учун фойдаланиш лозим. Шу билан бирга, ёш ва кекса кадрлардан тўғри қўшиб фойдаланиш таъмин этилиши керак. Қобилиятли ёш ходимларни раҳбарлик вазифаларига дадил кўтараверииш зарур.

Бизнинг фикримизча, кадрлар билан ишлашга кундалик раҳбарлик қилишни министр ўринбосарларидан бирига юклаб қўйиш лозим. Бу, ўртоқлар, расмиятчилик учун кўриладиган чора эмас. Бу ерда сўзга чиққан кўпгина ўртоқлар айтиб ўтганларидек, бу чора кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш, тайёрлаш ва қайта тайёрлаш ишини анча яхшилашга имкон беради. Ўз-ўзидан маълумки, бундай чора министрликларнинг коллегиялари ва министрлар зиммасидан кадрлар танлаш учун жавобгарликни асло соқит қилмаслиги керак.

Бир вақтлар ишлаб чиқаришнинг кўпгина ажойиб командирлари, зўр тажрибага, юқори малакага эга бўлган мутахассислар халқ хўжалиги кенгашларига ишга келган эди. Улар ўз меҳнатлари ва маҳоратлари билан саноатни ривожлантиришга катта ҳисса қўшдилар. Халқ хўжалиги кенгашларининг, давлат комитетларининг ва тугатилаётган бошқа органларнинг ходимларидан ҳеч бир киши ўз тажрибаси ва билимларидан муносиб равишда фойдаланиладиган жой топиб берилажагига шубҳа қилмаслиги керак. Бизда иш жуда кўп, ўртоқлар, ҳаммага ҳам иш топилади, бинобарин, биз бу тўғрида қайғурмоғимиз керак.

Фан ва техника давлат комитети фан-техника муваффақиятларини жорий қилишда министрликларга катта ёрдам кўрсатиши лозим. Мана шу муҳим органнинг малакали аппарати саноатимизнинг асосий эҳтиёжларидан ажралиб қолишига, китоб токчасини тўлдириш учунгина ишлайдиган бўлишига асло йўл қўйиш ярамайди.

Саноатни бошқарувчи янги органлар ўзларининг илмий тадқиқот институтлари ўз қарорлари ва тавсиялари учун тўла-тўкис масъулиятли бўлишлари ҳақида ғамхўрлик қилишлари керак. Кераксиз параллелчиликка, ҳеч қандай аҳамиятга эга бўлмаган, истиқболсиз ясама темаларнинг сонини кўпайтириш орқасида илмий тадқиқот институтларимизнинг куч ва маблағларини сочиб юборишга барҳам бериш лозим.

Саноатни бошқариш қайта қурилаётганлиги ҳамда хўжаликка раҳбарлик қилишдаги иқтисодий методларни кучайтириш чоралари кўрилаётганлиги халқ хўжалигини планлаштиришга нисбатан ва, бинобарин, планлаштирувчи органларга нисбатан тағин ҳам каттароқ талаблар қўймоқда.

Истиқболли планларимиз ҳам, шунингдек йиллик планларимиз ҳам илмий асосда ишлаб чиқилиши керак, иқтисодий жиҳатдан асослаб берилган ва тўла балансланштирилган бўлиши керак деган гапни биз неча марталаб гапирдик. Афсуски, ҳали биз бунга эришганимиз йўқ. Мана шу Пленумда, жумладан Д. А. Кунаев, П. М. Машеров, А. А. Кокарев, К. А. Новиков ўртоқларнинг ва бошқа ўртоқларнинг нутқларида планлаштиришимиздаги жиддий камчиликларни ва шу камчиликлар қандай оқибатларга сабаб бўлаётганлигини кўрсатувчи кўпгина мисоллар келтирилди. Саноатни ривожлантиришда ҳали ҳам диспропорцияга йўл қўйилмоқда, қуриб битказилмаган объектлар сони ва ўрнатилмаган ускуналар ҳажми кўпайтириб юборилмоқда, кўплаб пул ва моддий ресурслар узоқ вақтгача ўлик молга айлантириб қўйилмоқда. Бу камчиликларни йўқотиш соҳасидаги иш — албатта, мураккаб иш, лекин бу ишни ҳам марказда, ҳам республикада туриб сарфланадиган умумий куч-ғайратлар билан оғишмай олиб бориш керак.

Планлаштирилаётган давр мобайнида ҳар хил кўрсаткичлар ва топшириқларга кўпдан-кўп ўзгартишлар киритилаётганлиги планларимиздаги камчиликлардан ва бир қисм раҳбарлар шу планларни ижро этишга нотўғри муносабатда бўлаётганликларидан далолат беради. Корхоналар ёки халқ хўжалиги кенгашининг раҳбарлари кўпинча бирон топшириқни ўзгартириш масаласини қўядилар, шу билан бирга, баъзан ўзлари шу топшириқни бажаришни ёмон уюштирганликлари учунгина шундай қиладилар. Бунинг устига, шундай таклифларни қўллаб-қувватлаш ва уларни амалга оширишни талаб қилиш мумкин деб ҳисоблайдиган партия ташкилотлари ҳам топилади.

Корхоналардан тортиб то марказий планлаштирувчи органларга қадар ҳамма звеноларда планлаштириш ишини яхшилаш зарур. Бизнинг планлаштирувчи органларимиз хўжалик қурилишига илмий раҳбарлик қилишнинг ҳақиқий штаби бўлиб қолишлари керак. Планлар жамиятнинг ҳозирги ва келажакдаги эҳтиёжларини аниқ ҳисобга олишга, мавжуд имкониятлар ва резервларни яхши билишга асосланган бўлиши лозим. Шундай қилиш керакки, техника тараққиётини жадаллаштиришга тааллуқли ҳамма масалалар планлар орқали ҳал этилсин, давлат кутилмаган тасодифлар эҳтимолига қарши ҳамда планда кўзда тутилмаган янги вазифаларни ҳал қилиш учун етарли резервларга эга бўлсин.

Биз планлаштирувчи органларда ва, аввало, СССР Госпланида ишлаш учун энг тажрибали, энг малакали, ҳалол ходимларни, яхши экономистларни жуда чертиб танлаб олишимиз керак. В. И. Ленин айтганидек, Госплан уддабуро одамларнинг, экспертлар, фан ва техника намояндаларининг жамул-жамидан иборат бўлиши лозим. Халқ хўжалигини бошқарувчи органлар системасида Госпланнинг ролини, унинг мустақиллиги ва обрўсини кўтариш зарур.

Хуллас, планлаштиришда ўзбошимчаликка ва субъективизмга батамом барҳам бериш учун ҳамма чораларни кўриш керак. Планлаштирувчи органларнинг ходимлари фақат объектив иқтисодий ҳисоб-китобларга амал қилган ҳолда ишлашлари мутлақо шарт, улар шу тахлитда ишлаш имкониятига эга бўлишлари ҳам керак.

Ўртоқлар! Саноатни бошқаришни яхшилаш, планлаштиришни такомиллаштириш ва саноат ишлаб чиқаришини иқтисодий жиҳатдан рағбатлантиришни кучайтириш юзасидан Пленум тасдиқлайдиган тадбирлар партиямизнинг ташкилотчилик ва сиёсий иши савиясини кескин оширишни қаттиқ талаб қилмоқда. Шуни рўй-рост айтиш керакки, биз ҳозир белгилаётган иқтисодий тадбирларни амалга ошириш учун бутун партия, коммунистларнинг бутун кўп миллионли армияси астойдил иш олиб бормаса, биз бу тадбирларни лозим даражада муваффақият билан амалга ошира олмаймиз.

Пленумимиз қарорларини кенг тушунтириш ҳозир иттифоқдош республикалар компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар, район партия комитетлари, барча партия ташкилотларининг ишида асосий вазифа ҳисобланади. Қарорларимизни бутун партияга, ҳар бир коммунист ва барча меҳнаткашларнинг онгига етказиш керак. Пленум қарорлари нима мақсад билан қабул қилинганлигини, бу қарорлар саноатимизни ва бутун экономикамизни янада ривожлантиришда, халқнинг моддий фаровонлигини юксалтиришда қандай роль ўйнашга даъват этилганини ҳар бир совет кишисининг жуда яхши тушуниб олиши ғоят муҳимдир. Ҳар бир ишчи, техник, инженер ишлаб чиқаришни такомиллаштириш учун курашда ўз ролини яхши кўриб турадиган ва ўз масъулиятини ҳис қиладиган бўлсин. Матбуот, радио, телевидение, бизнинг пропагандистларимиз ва агитаторларимиз Марказий Комитет Пленуми қарорларини пропаганда қилишда кўп иш қилишлари мумкин ва керак.

Саноат экономикасининг энг муҳим проблемалари доимо партия ташкилотларининг диққат марказида туриши лозим. Уларнинг бурчи-моддий рағбатлантириш принциплари ва хўжаликни юргизишнинг бошқа иқтисодий методлари тўғри қўлланилишини таъминлаш, ишчилар, инженер-техник ходимлар ва хизматчиларнинг ижодий ташаббускорлиги ва активлигини бутун чоралар билан авж олдиришдан иборат.

Шуни назарда тутиш керакки, саноатга раҳбарлик қилишда мўлжалланаётган ўзгаришларни муваффақиятли амалга ошириш ва иқтисодий стимуллардан фойдаланиш умуман индустриямизни янада юксалтириш учун шарт-шароитлар яратибгина қолмай, шу билан бирга, корхона коллективининг ва ҳар бир айрим ходимнинг ўз меҳнати натижаларидан манфаатдорлигини оширади.

Корхона коллективининг яхши ишлаши ҳозирги вақтдагига қараганда тағин ҳам кўпроқ даражада ўзининг конкрет самараларини беради, бу самаралар заводда уй-жой қурилишини ривожлантиришга, янги болалар боғчалари, маданий-оқартув муассасалари, спорт иншоотлари ва ҳоказолар қуришга ажратиладиган қўшимча фондларда ўз ифодасини топади. Кўпгина ўртоқларнинг Пленумда сўзлаган нутқларида ҳам мана шу муҳим ҳолат тўла асос билан таъкидлаб ўтилди.

Тузилаётган министрликлар олдида катта-катта вазифалар турибди, бу вазифаларни муваффақиятли амалга ошириш министрликларнинг партия ташкилотлари зиммасига алоҳида масъулият юклайди. Министрликлардаги партия комитетларининг секретарлари лавозимига юқори малакали, тажрибали партия ходимларини тавсия қилиш керак. Министрликларнинг партия комитетлари партия ташкилотларидаги ишнинг аҳволидан, министрликлар аппаратининг фаолиятини яхшилаш соҳасида ўзлари кўраётган чоралардан КПСС Марказий Комитетини вақти-вақти билан хабардор қилиб туришлари шарт.

Саноат корхоналарининг ҳуқуқлари кенгайтирилаётганлиги ва уларга кўпроқ мустақиллик берилаётганлиги муносабати билан қуйи партия ташкилотларининг, яъни ишлаб чиқаришнинг тақдири ҳал бўлаётган жойлардаги ячейкаларнинг роли ва масъулияти айниқса ошиб кетади. Эндиликда кўпгина план кўрсаткичлари бевосита корхоналарнинг ўзида ишлаб чиқилади ва узил-кесил тасдиқланади, ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва янги техникани жорий қилиш истиқболлари белгиланади.

Мана шундай шароитда корхоналарнинг бошланғич партия ташкилотлари ишлаб чиқариш фаолиятига доир масалалар билан чуқурроқ шуғулланишлари зарур. Лекин одамлар билан, халқ билан, бизнинг ишчилар синфимиз билан ишлаш аввалгидек ҳозир ҳам корхоналар бошланғич партия ташкилотларининг энг асосий вазифаси бўлиб қолади. Айни ишчилар синфи моддий неъматларнинг асосий бунёдкори бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади; ишчилар синфи инженер-техник интеллигенциямиз билан бир ёқадан бош чиқариб, ўз меҳнати, ўз маҳорати билан халқ хўжалиги планларининг тақдирини ҳал қилмоқда.

Шу муносабат билан мен моддий рағбатлантириш факторини маънавий стимуллардан кенг фойдаланиш билан, коммунистик тарбияни кучайтириш билан тўғри қўшиб олиб бориш муҳимлигини таъкидлаб ўтмоқчиман, ўртоқ Н. Г. Егоричев бу ерда сўзлаган нутқида шу ҳақда тўғри гапирди.

Саноат, қурилиш ва транспортдаги бошланғич партия ташкилотлари хўжалик қурилишига раҳбарлик қилишда, халқ хўжалиги планларини бажариш учун курашда катта тажриба орттирдилар. Улар техника тараққиёти, маҳсулот сифатини ошириш соҳасида, хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш ва иқтисод режими учун курашда кўпгина ватанпарварлик ҳаракатларининг ташаббускори бўлиб чиқмоқдалар.

Ҳозир бошланғич партия ташкилотлари олдига тағин ҳам кўпроқ масъулиятли вазифалар қўйилмоқда. Планларни бажариш ва иқтисодий кўрсаткичларни яхшилаш учун курашда, қурилишимизнинг ҳамма босқичларида ҳамиша жуда катта роль ўйнаган социалистик мусобақани кенг қулоч ёздиришда партия ташкилотларининг ташаббускорлик ва етакчилик кўрсатиши, уларнинг ролини ошириш ҳозирги вақтда алоҳида аҳамиятга эга.

Иқтисод учун, ҳамма нарсада тежамкорлик учун кураш масалалари партия ташкилотларининг ишида катта ўрин тутмоғи керак. Бу, янги масала эмас, албатта. Партияда бу масала неча марталаб ўртага қўйиб келинган. Лекин олға босганимиз сайин, халқ хўжалигининг миқёслари кенгайган сайин энг қаттиқ тежам учун курашнинг аҳамияти тобора кўпроқ орта беради. Ишлаб чиқаришнинг ҳозирги ҳажмида бир процентнинг ҳатто жуда кичик қисмини ташкил қиладиган материаллар ёки иш вақтининг исроф қилиниши ҳам ғоят катта рақамларни ташкил этади, мамлакатга ҳаддан ташқари катта зиён етказиб қўяди.

Агар ҳар қайси партия ташкилоти, ҳар бир партия раҳбари корхонадаги барча коммунистларни, барча ходимларни давлат маблағларини иқтисод қилиш тўғрисида, хом ашё, материаллар, ускуналардан ғоят самарали фойдаланиш ҳақида астойдил қайғурадиган қилиб тарбиялай билсалар, буни уларнинг яхши хизмати деб ҳисоблаш керак.

Ушбу Пленум назарий фронт ходимлари олдига жиддий вазифалар қўймоқда. Партия ижтимоий фанларнинг намояндаларидан марксча-ленинча иқтисодий назарияни янада ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшишларини кутади.

Коммунистик қурилиш жараёнида амалий равишда ҳал этилиши учун назарий жиҳатдан чуқур ишлаб чиқишни талаб қиладиган кўпгина ўткир проблемалар муттасил вужудга келиб туради. Масалан, ҳозирги кунда социалистик хўжалик ҳисоби, экономикани планли бошқаришда фойда, нарх, кредит, хўжалик шартномалари ва ҳоказолардан фойдаланиш, фан-техника революцияси кенг авж олиб бораётган шароитда социалистик саноатни ташкил этиш ва уни бошқариш тўғрисидаги таълимотни ишлаб чиқиш, марказлаштирилган тартибдаги планлаштиришни корхоналарнинг иқтисодий мустақиллиги билан боғлаб олиб бориш ва бошқа шу каби масалалар олдинги ўринга қўйилмоқда. Ана шу масалаларнинг ҳаммаси эндиликда алоҳида актуаллик касб этмоқда. Хўжалик соҳасидаги асосий проблемаларга ижодий ёндошиш олимлар, назариячилар, пропагандистларнинг фаолиятида энг муҳим ва энг зарур қоида бўлиб қолиши лозим.

Шунингдек бизга душман бўлган идеология намояндаларининг партиямиз ўтказаётган иқтисодий тадбирлар мазмунини бузиб кўрсатиш йўлидаги уринишларига қарши курашни кучайтириш зарур.

Кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш партия ташкилотларининг туб вазифаларидан биридир. Кадрлар билан ишлаш — партия фаолиятининг ҳал қилувчи масаласи, партиянинг асосий вазифасидир. Рост, партия саноатни малакали кадрлар билан таъминлаш учун кўп ишлар қилди. Бироқ, сўнгги вақтларда бу масалаларга эътибор бўшаштириб қўйилди.

Партия комитетлари ва партия ташкилотлари кадрларни тарбиялаш соҳасида каттагина иш ўтказишлари лозим. Сўнгги йилларда бизда баъзи бир жойларда маҳаллийчилик сингари зарарли тенденциялар пайдо бўлиб қолганини назарда тутганда, шундай қилиш айниқса зарур. Ахир, бизда баъзан шундай бўлади-ку: айтайлик, баъзи республика ёки иқтисодий район халқ хўжалиги кенгаши қандайдир танқис маҳсулотни ишлаб чиқаради, иш ана шу маҳсулотни тақсимлашга етганда, фақат «ўз» истеъмолчиларининг эҳтиёжлари ва талабларини қондириш тўғрисидагина чинакам ғамхўрлик қилинади. Ўз истеъмолчиларини ҳатто керагидан ортиқча, ошириб-тошириб таъминлаб қўядилар-да, бошқа республикаларга ёки бошқа иқтисодий районлардаги истеъмолчиларга маҳсулот етказиб бериш планини бажаришга совуққонлик билан қараш мумкин деб ҳисоблайдилар, республикалараро маҳсулот етказиб бериш планларини барбод қилиш фактларига йўл қўядилар. Бу, ахир, ўртоқлар, учига чиққан маҳаллийчилик, социалистик давлатимиз ҳаётида зарарли ва мутлақо йўл қўйиб бўлмайдиган ҳол бўлмай, нима?!

Шундай ҳам бўладики, бирон иқтисодий районнинг раҳбарлари бирон турдаги ускунани албатта ўзларида ишлаб чиқаришни уюштиришга тиришадилар, ваҳолонки, шундай ускунани бошқа районда ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш давлатга иқтисодий жиҳатдан анча фойдали бўлади. Мана шуларнинг ҳаммаси — зарарли тенденциялар бўлиб, партия бундай тенденцияларга қарши муттасил астойдил кураш олиб бориши керак. Бинобарин, В. П. Мжаванадзе, В. Ю. Охундов ва бошқа ўртоқлар маҳаллийчиликнинг зарари тўғрисида ҳамда айрим республикалар ва иқтисодий районларнинг манфаатларини ҳаммамиз учун ҳамма нарсадан устун бўлган нарса — улуғ социалистик Ватанимизнинг умумдавлат манфаатлари билан моҳирона боғлаб олиб бориш зарурлиги ҳақида бу ерда мутлақо тўғри гапирдилар.

Бутун мамлакат хўжалик тараққиётининг бирлиги негизидагина саноатимизни, бутун халқ хўжалигимизни юксалтиришга эришиш мумкин. Бу — шак-шубҳасиз ҳақиқатдир. Марказий Комитет Президиуми ушбу Пленумда кўриб чиқилаётган таклифларни ишлаб чиқаётганида худди ана шунга амал қилди. Таклиф қилинаётган чораларнинг амалга оширилиши мамлакатимизнинг бутун экономикасини юксалтиришга, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини мустаҳкамлашга тағин ҳам кўпроқ ёрдам беради.

Коммунистик қурилишда партиянинг ролини оширишга қаратилган йўлни оғишмай ўтказиш билан бу йўлни рўёбга чиқариш барча ташкилотларнинг ва даставвал Советлар, касаба союзлари ва комсомолнинг актив ишлашини талаб қилажагини биз зинҳор унутмаслигимиз керак. Биз аминмизки, совет органлари, касаба союзлари ва Ленин комсомоли ушбу Пленум қарорларини амалга ошириш муносабати билан пайдо бўлаётган катта-катта вазифаларни энг кўнгилдагидек тарзда бажариш учун барча зарур чораларни кўрадилар.

(Давоми учинчи бетда).

Нутқ бирмунча қисқартириб босилмоқда.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

II.

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми — қишлоқда партия сиёсатининг мустаҳкам негизи

(Боши иккинчи бетда).

Ўртоқлар! Гарчи қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантириш масалалари Марказий Комитетнинг мана шу Пленумида махсус кўриб чиқилаётган мавзу бўлмаса ҳам, ҳар ҳолда КПСС Марказий Комитетининг март Пленумидан кейин қишлоқ хўжалигидаги аҳвол қандайлиги ҳақида қисқача ахборот бериб ўтишга рухсат этгайсиз.

Партия ва совет халқи КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларини чуқур мамнуният ва зўр қизиқиш билан кутиб олганликларини Марказий Комитет аъзолари биладилар. Ана шу қарорлар қандай бажарилаётганига ҳозир кенг кўламда якун ясашга ҳали вақт эрта. Лекин бу қарорлар қишлоқда юксак даражада сиёсий ва меҳнат активлигини қўзғатиб юборганлиги ҳозирдаёқ ҳаммага равшан кўриниб турибди. Бу йил қишлоқ хўжалигидаги ишлар анча уюшқоқлик билан ўтказилмоқда, ноқулай об-ҳаво шароитлари сабабли вужудга келган бирталай қийинчиликлар муваффақиятли бартараф этилмоқда. Бу қийинчиликлардан энг муҳимлари шу бўлдики, деярли ҳамма жойда кўклам совуқ келиб, жуда кечга сурилиб кетди, шунинг орқасидан бир қанча йирик ғаллакор районларда ёз қурғоқчилик билан ўтди. Ана шу қийинчиликларга асосий пахта кони бўлган Ўрта Осиё районларида бу йил сув ниҳоятда танқис бўлганлигини ҳам қўшиб қўйиш керак.

Пленумга йилнинг қайси дастлабки якунлари ҳақида ахборот бериш мумкин?

Украинада, Кубанда, Марказий қоратупроқ ва қора тупроқли бўлмаган зоналарнинг районларида, Белоруссияда, Балтика бўйида дон ва бошқа экинлардан яхши ҳосил етиштирилди.

Қозоғистон, Сибирдаги, шунингдек Поволжьенинг айрим областларидаги қаттиқ қурғоқчилик дон экинлари ҳосилдорлигининг пасайиб кетишига олиб келди.

Март Пленуми қарорларига мувофиқ равишда ғалла тайёрлаш ҳозир ҳали ҳам давом этмоқда. Афтидан, умумдавлат миқёсида харид қилинадиган дон миқдори планлаштирилганига нисбатан ҳарқалай кам бўладиганга ўхшайди.

Мамлакатнинг ғалла маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини нормал қондиришни таъминлаш учун Марказий Комитет билан ҳукумат ҳамма зарур чораларни кўриб қўйдилар.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети аҳолини ғалла билан таъминлашни ҳам миқдор жиҳатидан, шунингдек ҳам сифат жиҳатидан янада яхшилашни мўлжалламоқдалар.

Бу йил шолипоя майдонларини кенгайтириш юзасидан катта иш ўтказилди. Шу йил ичида шолипоялар майдони 10 процент кенгайтирилди.

Бу йил ёрмабоп экинлар дони, жумладан шоли ва гречиха тайёрлашни бирмунча кўпайтириш кутилмоқда.

Далачиликдан олинадиган бошқа маҳсулотларга келганда, аҳвол мана, бундай бўлмоқда. Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон, Озарбайжон, Қирғизистон, Қозоғистон ва Арманистондаги колхозчилар, совхозларнинг ходимлари, мутахассислар, шунингдек партия ва совет органлари жуда катта меҳнат сарфлаганликлари натижасида пахтадан яхши ҳосил етиштирилди. Бу қимматли экинни тайёрлаш давлат плани бажарилади. Бу эса, мамлакатимиз экономикаси учун қандай муҳим аҳамиятга эга эканлигини ҳамма тушунади.

Қанд лавлаги етиштириш соҳасида Украинада, Россия Федерациясида, Белоруссия, Молдавия, Қирғизистон ва Қозоғистонда катта иш ўтказилганлигини айтиб ўтиш лозим: бу йил биз ана шу экиндан дуруст ҳосил оляпмиз, бу эса, саноат яхши ишлаган тақдирда, қанд-шакар ишлаб чиқариш планининг бажарилишини таъминлаш имконини беради. Бу ҳам халқ хўжалигидаги жуда муҳим кўрсаткичдир.

Мойли экинлар ва даставвал кунгабоқар ялпи ҳосилининг батамом қониқарли бўлиши кутилмоқда. Белгиланган планни бажариш ва шу тариқа сўнгги беш йил мобайнида ўрта ҳисобда ҳар йили харид қилинганига нисбатан 1 миллион тонна кўп кунгабоқар тайёрлаш имконияти бор.

Ҳозир ҳамма жойда картошка, сабзавот, мева ва узум йиғиштириб олинмоқда. Биз аҳолининг мана шу маҳсулотларга бўлган эҳтиёжини таъминлаш учун ҳамма имкониятларга эгамиз.

Ўзларингиз биласизларки, ўртоқлар, сўнгги вақтларда, айниқса 1963 йилдан кейин бизда чорвачиликда ноқулай аҳвол вужудга келди. Ҳозир бу тармоқни ривожлантириш маълум даражада жадаллаштириб юборилди. Шу йил мобайнида ҳамма турдаги чорва моллар туёғи кўпайди ва маҳсулдорлиги ошди. Масалан, ўрта ҳисобда мамлакат бўйича ҳар бир сигирдан соғилган сут саккиз ойда 283 килограмм кўпайди.

20 сентябргача 1964 йилнинг шу давридагига нисбатан 28 процент кўп сут харид қилинди. Ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан гўшт 15 процент ва тухум 30 процент кўп харид қилинди.

Иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари ва компартиялар Марказий Комитетларининг ахборотларидан кўриниб турибдики, умуман мамлакатда гўшт, сут, тухум ва жун тайёрлаш йиллик планлари ошириб бажарилади.

Қурғоқчиликка дучор бўлган айрим районларни мустасно қилганда, қиш фаслида чорва молларни боқиш учун шароитларнинг қулай бўлиши кутилмоқда. Бу эса, чорвачиликни янада ривожлантириш ва унинг маҳсулдорлигини ошириш учун яхши имкониятлар вужудга келтирмоқда.

Маълум чеклашлар бекор қилингандан кейин, колхозчилар, ишчи ва хизматчиларнинг шахсий хўжаликларидаги чорва моллар ҳам кўпайиб қолди.

Мана шуларнинг ҳаммаси аҳолини сут маҳсулотлари, гўшт ва гўшт маҳсулотлари билан таъминлашни шу йилнинг ўзидаёқ бирмунча яхшилаш имконини берди. Аммо қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг мана шу тармоғидаги қолоқликни буткул тугатиш ва аҳолининг чорва маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тўлиқ қондириш учун бизнинг ҳали обдон ишлашимиз лозим бўлиб турибди.

Партиямиз март Пленумида қишлоқ хўжалигини юксалтиришнинг иқтисодий тадбирларини ишлаб чиқиб, бу билан жуда катта иш қилди. Илгари ҳам неча марталаб таъкидлаб ўтганимиздек, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш тўғрисида бундан буён қиладиган ғамхўрлигимиз шу билан тугамайди. Ҳозирги беш йилликка мўлжалланган планларимизда автомобилсозликни, тракторсозликни ривожлантиришга ва қишлоқ хўжалиги учун бошқа хил техника ишлаб чиқаришга катта-катта пул ажратиш кўзда тутилмоқда. Химиявий ўғитлар ва заҳарли химикатлар ишлаб чиқарувчи корхоналарни ривожлантиришнинг асосий вазифалари ва ҳажмлари белгилаб олиндики, бу ҳам далаларимизнинг ҳосилдорлигини янада ошириш ва экинлардан мўл ҳосил олишга эришишнинг жиддий омили бўлишига ҳаммамиз аминмиз.

Давлат аппаратимизнинг баъзи звеноларида — Госпланда, министрликларда ва турли идораларда бошқа ишларни қишлоқ хўжалиги ҳисобидан ўнглаб олишга, рақамларни қишлоқ хўжалиги ҳисобидан «балансלаштириб қўйишга», колхоз ва совхозларнинг манфаатларини камситишга интилиш ҳозиргача ҳам барҳам топиб кетмаганлигини таъкидлаб ўтиш зарур. Марказий Комитетнинг март Пленуми қишлоқ хўжалигига иложи борича кўпроқ ёрдам кўрсатиш мажбуриятини юклаб, тамомила аниқ қарорлар чиқариб қўйганига қарамай, шундай қилинмоқда.

Бундай тенденциялар умумий ишимиз учун ғоят хатарлидир, чунки қишлоқ хўжалигини юксалтирмасдан туриб, коммунистик қурилиш вазифаларини муваффақиятли ҳал қилишни ўйлаш қийин. Биз қишлоқ хўжалигига ёрдам беришга даъват этилган барча ходимлардан, барча министрликлар ва идоралардан март Пленуми қарорларини пухта ва аниқ бажаришни талаб қилишимиз мутлақо шарт.

Биз қишлоқ хўжалигини юксалтириш соҳасидаги ўз планларимизда деярли ҳар йили мамлакатнинг турли районларида ноқулай об-ҳаво шароитлари қишлоқ хўжалигига ҳали ҳам катта таъсир кўрсатаётганини ҳисобга олмасдан тура олмаймиз.

Маълумки, мамлакатимиздаги ҳайдаладиган ерларнинг талайгина қисми етарли миқдорда ёғингарчилик бўлмайдиган зонага жойлашган. Бу эса баъзан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришда сарфлаётган куч-ғайратларимизнинг самарасини пасайтириб юбораётган асосий сабаб бўлмоқда. Марказий об-ҳаво институтининг маълумотларига кўра, 1930 йилдан 1965 йилгача бўлган давр ичида, яъни 35 йил мобайнида, Саратов областини 10 марта, Куйбишев областини 12 марта, Волгоград областини 15 марта, Астрахань областини 18 марта, Ростов областини 12 марта, Ставрополь ўлкасини 14 марта қаттиқ қурғоқчилик босган. Украинада, асосан унинг жанубий областларида, ана шу давр ичида ўн бир йил қурғоқчилик билан ўтган.

Мамлакатимизнинг бошқа бир қисмида — Белоруссияда, Балтика бўйида, Украина Полесьесида, РСФСРнинг қора тупроқ бўлмаган зонасида қишлоқ хўжалигига яроқли талайгина майдонлар бунинг аксича захкашлик дардига мубтало бўлган ва ҳатто ботқоқланиб қолмоқда.

Бу нарса ҳаммамизни мамлакатимиз колхоз ва совхозларида ерларни суғориш ва захини қочириш юзасидан тузукроқ ишларни ўтказишга киришиш зарур, деган ягона фикрга ва умумий бир қарорга олиб келмоқда. Марказий Комитет билан СССР Министрлар Советининг топшириғига биноан, СССР қишлоқ хўжалик министрлиги, Сув хўжалиги ва суғориладиган деҳқончилик давлат комитети, СССР Госплани, Қишлоқ хўжалик фанлари академияси ерларни суғориш ва захини қочириш соҳасида катта-катта тадбирларни амалга ошириш хусусидаги таклифларни иттифоқдош республикалар билан биргаликда ишлаб чиқмоқдалар. Биз бу масалани махсус муҳокама қилмоқчи бўлиб турибмиз.

Ўртоқлар! Қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш масалалари аввалгидек ҳозир ҳам бутун партиямизнинг, бутун халқимизнинг диққат марказида қолмоғи керак. Март Пленуми қарорларини изчиллик билан амалга ошириш барча қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни муттасил кўпайтиришга эришишимизга имкон беради.

Иттифоқдош республикалар компартияларининг Марказий Комитетлари, область, ўлка ва район партия комитетлари қишлоқ хўжалик йили якунларини, КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорлари қандай бажарилаётганини партия ташкилотларида, колхозчилар, совхоз ходимларининг йиғилишларида кенг муҳокамадан ўтказиб, чорва қишловини муваффақиятли ўтказиш, кўкламги экишга пухта тайёргарлик кўриш соҳасидаги ҳаракатлар программасини белгилаб олсалар ғоят фойдали бўлур эди. Хуллас, деҳқончилик, бутун қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши маданиятини янада юксалтириш ҳамда колхоз ва совхозларни иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамлаш борасида кўриладиган янги чораларга тааллуқли ҳамма масалаларни муҳокама қилиб чиқсалар жуда соз бўлур эди.

III.

Халқаро ҳаётнинг баъзи масалалари

Ўртоқлар!

Марказий Комитет Президиуми Пленумни баъзи халқаро масалалардан хабардор қилиб қўйишни ҳам зарур деб ҳисоблайди.

Жаҳон социализм кучларининг ўсаётганлиги ва мустаҳкамланаётганлиги, илгари эзилиб келган халқларнинг миллий озодлик революцияси муваффақиятли ривожланаётганлиги, жаҳон капиталистик системасининг заифлашуви давом этаётганлигидан иборат асосий тенденция умуман халқаро вазият учун характерлидир. Америка Қўшма Штатлари бошчилигидаги империалистлар халқларнинг озодлик ва тараққиёт сари қилаётган ҳаракатига тўғаноқ солиб қўйишга, социализм кучларини заифлаштиришга уриниб, ўзларининг қўлдан чиқиб кетаётган позицияларини ушлаб қолиш ё бўлмаса иложи топилган жойларда, бой бериб қўйилган нарсаларни қайтариб олиш умидида зўравонлик ва агрессия ишлатмоқдалар, бошқа мамлакатлар ва халқларнинг ишларига қуролли йўл билан аралашмоқдалар. Бу, халқаро вазиятни жиддий равишда чигаллаштириб қўймоқда, албатта. Мана шуларнинг ҳаммаси биздан ҳушёрликни оширишни, Совет Иттифоқининг мудофаа қобилиятини ва ташқи сиёсатдаги позицияларини мустаҳкамлашга муттасил эътибор беришни, социалистик мамлакатлар ва жаҳон коммунистик ҳаракати бирлигини мустаҳкамлаш соҳасида активлик билан куч-ғайратлар сарфлашни талаб қилмоқда.

Лўнда қилиб гапирадиган бўлсак, ташқи сиёсатимизнинг моҳияти — жаҳон социалистик ҳамдўстлигини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, халқларнинг озодлик курашини қўллаб-қувватлаш, ер юзида тинчликни сақлаб қолишдан иборат. Биз шундай қиляпмиз ҳам. Биз дипломатиямизни актив, ҳужумкор қилишга интиляпмиз ва, шу билан бирга, тадбиркорлик ва эҳтиёткорлик билан иш тутяпмиз.

Сўнгги ойлар СССРга жуда кўп чет эл ҳукумат ва партия-ҳукумат делегацияларининг келиб кетганлиги билан характерланади. Бизнинг кўпгина давлат ва сиёсий арбобларимиз ҳам жаҳондаги турли мамлакатларга бориб келдилар. Бизнинг ташқи сиёсатдаги фаолиятимиз шу билан чекланиб қолаётгани йўқ, албатта. Бироқ, раҳбар арбобларнинг ўзаро визитлари бизнинг мамлакатимиз актив ташқи сиёсат ўтказаётганлигидан далолат бериб турибди.

Ҳар бир янги делегация билан музокаралар, суҳбатлар ўтказиш билан биз бирон мамлакат ёки қардош партиянинг сиёсати билан яхшироқ танишиб олиш, фикрларимизни, сиёсатимизни батафсилроқ тушунтириб бериш ва шу тариқа жаҳондаги воқеаларнинг боришига самаралироқ таъсир кўрсатиш учун яна бир имкониятга эга бўляпмиз.

Биз олиб борган ҳамма музокаралар конкрет, бир мақсадни кўзлаган характерда бўлди. Бу музокараларда иқтисодий, сиёсий ва бошқа муҳим масалалар муҳокама қилинди.

Социалистик мамлакатлар тўғрисида гапирадиган бўлсак, бу йил Монголия, Венгрия, Югославия, Румыния, ГДР, Чехословакия, Вьетнам, Болгария ва Куба делегацияларини қабул қилдик. Марказий Комитет Президиумининг аъзолари бошчилигидаги совет партия ва ҳукумат делегациялари ўз навбатида Ханой, Будапешт, Варшава, Прага, Берлин, София, Бухарест, Пхеньян ва Улан-Баторга бориб келди.

Социалистик мамлакатлар ва қардош партияларнинг вакиллари билан олиб борилган музокаралар жаҳон социализм системаси ва халқаро коммунистик ҳаракат бирлигини мустаҳкамлаш мақсадини кўзлаган эди.

Вьетнамлик ва корейс ўртоқлар билан Москвада, Ханойда ва Пхеньянда ўтказилган суҳбатлар бир-биримизнинг позициямизни яхшироқ тушуниб олишимизга, давлатлараро ва партиялараро муносабатларимиз ва алоқаларимизни кучайтириш ҳақида аҳдлашиб олишимизга имкон берди.

Поляк, чехословак, немис, венгер, болгар, румин, монгол ва кубалик дўстлар билан олиб борган суҳбатларимизда конкрет иқтисодий проблемалар, шунингдек мамлакатларимизнинг ташқи сиёсатини координациялаштиришга тааллуқли проблемалар диққат марказида турди. Биз бу музокараларнинг натижаларидан мамнунмиз.

Агар ҳамкорликнинг иқтисодий жиҳати ҳақида гапирадиган бўлсак, шуни айтиш керакки, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашини мустаҳкамлаш хусусида қардош мамлакатлар билан тўла якдил эканлигимиз маълум бўлди. Бизнинг экономистларимиз қардош социалистик малакатларнинг экономистлари билан биргаликда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг ишини яхшилашга доир бир қанча муҳим масалаларни муҳокама қилишлари, халқаро социалистик меҳнат тақсимотини ривожлантириш хусусида тегишли тавсиялар тайёрлашлари лозим бўлиб турибди.

Қардош мамлакатларнинг делегациялари билан олиб борилган музокаралар вақтида икки томонлама иқтисодий ҳамкорлик масалалари ҳам муҳокама этилди. Югославия, Румыния, ГДР билан иқтисодий ҳамкорлик қилиш юзасидан ҳукуматлараро органлар тузишга қарор қилинди.

Қардош мамлакатлар билан иқтисодий алоқалар тўғрисида гапирганимда, бу ишнинг ўзаро манфаатли эканлигини айтиб ўтмоқчиман.

Албатта, иш ўзаро манфаат билан тугаб қолмайди. Зарур бўлиб қолган кезларда, фавқулодда иқтисодий ва сиёсий ҳолатлар шуни тақозо этган пайтларда, биз қардош мамлакатларга текин ёрдам ҳам кўрсатяпмиз, масалан Вьетнамга нисбатан худди шундай қиляпмиз. Бу — бизнинг интернационал бурчимиз, бу — энг забардаст ва ривожланган социалистик давлатнинг вазифасидир. Биз эса ана шу бурчимизни адо этяпмиз.

Социалистик мамлакатларнинг ташқи сиёсатини координациялаштиришга ва, жумладан, Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги ва унинг махсус органларидаги ҳаракатларимизни мувофиқлаштириб олишга катта эътибор берилди. Варшава Шартномаси ташкилотининг фаолиятини такомиллаштириш тўғрисидаги, актуал проблемаларни муҳокама қилиб турмоқ учун ана шу шартнома доирасида доимий ва оператив механизм вужудга келтириш зарурлиги ҳақидаги масала муҳокама қилинди.

Мураккаб халқаро вазият бизни социализм мамлакатлари билан ҳарбий ҳамкорлик қилиш масаларига алоҳида эътибор беришга мажбур этмоқда. Бу соҳада катта иш олиб борилмоқда: қурол-яроғлар стандартлаштирилмоқда, жанговар тайёргарлик соҳасида тажриба алмашилмоқда, биргаликда маневрлар ўтказилмоқда.

Ана шу масалаларнинг ҳаммасини ҳал қилиш социалистик системани мустаҳкамлашга ва унинг жаҳон майдонидаги ролини оширишга ёрдам беради. Умуман комил ишонч билан айтиш мумкинки, биз Совет Иттифоқининг Европадаги қардош социалистик мамлакатлар билан муносабатларини жиддий равишда кучайтиришга муваффақ бўлдик. Натижада социалистик мамлакатларнинг қардошлик иттифоқи анча мустаҳкамланди, Варшава Шартномаси бирлаштирган давлатларнинг овози халқаро майдонда нуфузлироқ садо бера бошлади.

Октябрь Пленумидан кейин ўтган ойлар мобайнида КПСС Марказий Комитети коммунистик ва ишчи партияларининг жуда кўп делегацияларини Москвада қабул қилди ва улар билан музокаралар олиб борди. Мен боя айтиб ўтган социализм мамлакатларининг делегацияларидан ташқари, биз Лотин Америкасидаги деярли барча мамлакатлар, Италия, Франция, Англия, Ғарбий Германия, Финляндия, Бельгия, Португалия, Испания, Индонезия қардош партияларининг ва бошқа бир қанча партияларнинг раҳбар арбоблари билан учрашдик. Биз ғоят фойдали деб баҳо бераётган суҳбатлар биринчи галда халқаро коммунистик ҳаракат бирлигини, империализмга ва империалистик агрессияга қарши курашда унинг жипслигини мустаҳкамлаш йўлларига тааллуқли бўлди. Ўтказилган суҳбатлар, бизнинг фикримизча, коммунистлар жаҳон армияси сафларининг бирлигини мустаҳкамлашга, қардош партиялар билан алоқаларимизни ривожлантиришга ёрдам берди.

Шу билан бирга, социалистик мамлакатларни ва халқаро коммунистик ҳаракатни жипслаштириш йўлида ҳали кўпгина қийинчиликлар борлигини кўрмаслик мумкин эмас.

Бизнинг партиямиз Совет — Хитой муносабатларини нормаллаштириш ҳамда КПСС билан ХКП ўртасидаги бирликни принципиал асосда тиклаш йўлини тута бошлаганига қарийб бир йил бўлиб қолди. Бу йўлда бизнинг томонимиздан бир қанча катта қадамлар қўйилди. Афсуски, КПССнинг ана шу амалий ҳаракатлари ХКП раҳбарлари томонидан қўллаб-қувватланмаганлигини қайд қилишга тўғри келади.

КПСС Марказий Комитети Президиуми шунга қарамай, биз келишмовчиликларни бартараф қилиш, совет ва хитой халқлари ўртасидаги, партияларимиз ва мамлакатларимиз ўртасидаги дўстликни ва ҳамкорликни тиклаш йўлларини қидиришни изчиллик билан давом эттиравершимиз керак деб ҳисоблайди.

Қардош мамлакатларнинг вакиллари билан олиб борган музокараларимизда Вьетнамдаги аҳволга катта эътибор берилди.

Совет Иттифоқи Вьетнам халқи олдидаги ўз интернационал бурчини бажариб келди ва бажармоқда. Биз вьетнамлик ўртоқларга катта ёрдам кўрсатиб келдик ва кўрсатмоқдамиз. Биз ҳозирдаёқ ВДРга кўп миқдорда қурол-яроғ ва ҳарбий анжомлар етказиб бердик.

Бизнинг йўлимиз шундан иборатки, Америка агрессиясини даф этиш учун Вьетнам Демократик Республикасига лозим бўлган ёрдамни, — ҳам моддий, ҳам сиёсий ёрдамни бундан буён ҳам кўрсатаверамиз. Биз империалистлар агрессиясига қарши курашаётган Вьетнам халқига мадад кўрсатишда барча қардош социалистик мамлакатларнинг куч-ғайратларини бирлаштириш учун изчиллик билан курашаверамиз.

Бир неча оғиз сўз капиталистик мамлакатлар билан ва «учинчи дунё» деб аталмиш давлатлар билан муносабатларимизнинг қай аҳволда экани тўғрисида.

Аввало, Совет — Америка муносабатларига келайлик. Вьетнамдаги воқеалар бу муносабатларнинг аҳволига табиий равишда катта таъсир кўрсатди. Америка империализми қардош социалистик мамлакат — Вьетнамга қарши қуролли агрессия қилиб турган бир пайтда муносабатларимизни нормаллаштириб бўлмаслигини биз АҚШ раҳбарларига очиқ айтдик.

Шундай қилиб, Қўшма Штатлар билан муносабатларимиз анча чигаллашиб қолди ва очиқдан-очиқ шу ҳолида қолиш тенденцияси кўриниб турибди. АҚШ билан муносабатларимизнинг бундан кейин қай тусда ривожланиб бориши ана шу мамлакат раҳбарларининг социалистик мамлакатларга агрессив хуружлар қилиш ва бошқа халқларнинг ички ишларига аралашиш сиёсатини тўхтатиш учун етарли даражада соғлом ақл-идрок билан иш кўришларига боғлиқ.

Англиянинг лейбористлар ҳукумати Американинг Вьетнамдаги агрессиясини сўзсиз қўллаб-қувватлаш позициясини тутганлиги, яна бунинг устига ГФРга ядро қуроли томон йўл очиб қўювчи Атлантик ядро кучлари деган лойиҳанинг автори сифатида майдонга чиққанлиги сабабли, Англия билан муносабатларимизнинг ривожланиши ҳам жиддий равишда секинлашиб қолди, албатта.

Германия Федератив Республикаси билан муносабатларимиз аввалгидек ёмонлигича қолмоқда ва бунга ана шу мамлакат ҳукмрон доиралари жавобгардирлар. Бонн ҳукуматининг реваншизм ва милитаризм сиёсатини қайсарлик билан ўтказиб келаётганлиги, Ғарбий Германия ҳарбийлари ядро қуролини қўлга киритиб олишга зўр бериб уринаётганлиги, ГДРни яккалаб қўйишга қаратилган йўл давом эттирилаётганлиги («Хальштейн доктринаси» деган доктрина), — мана шуларнинг ҳаммаси ҳозирги вақтда бизнинг олдимизда ГФР ҳукмрон доираларининг сиёсатини изчиллик билан фош этиш ва шу сиёсатга қаршилик кўрсатиш йўлини тутишдан бўлак чора қолдирмаяпти. Бу ўринда биз реакция ва милитаризмнинг Европадаги асосий марказига, АҚШ агрессив империалистик доираларининг бош иттифоқчисига дуч келиб турибмиз, бинобарин, шундай шароитда, табиийки, Ғарбий Германия билан муносабатларимизни самарали ривожлантириш имкониятлари йўқдир. (Ваҳолонки, ўзаро манфаатли асосдаги иқтисодий алоқаларимиз ҳамон давом этмоқда, жумладан, ГФР билан савдо-сотиқ ишларимиз тахминан аввалги даражада сақланиб қолмоқда).

Сўнгги вақтларда биз Франция билан муносабатларимизни ривожлантириш борасида бир қанча жуда катта чораларни амалга оширдик. Савдо-сотиқ, илмий-техникавий ҳамкорлик ва маданий алоқалар соҳасидаги битимлар, ташқи сиёсатнинг баъзи масалаларига доир ахборотларни айирбошлаб турганимиз, бир қанча давлат арбобларининг ўзаро визитлари шулар жумласига киради. Ташқи сиёсатга доир бир қанча муҳим масалаларда Франция ҳукумати реалистик позицияда турганлигини ҳамда Франция ҳукумати Совет Иттифоқи билан ҳам, шунингдек Европадаги бошқа социалистик мамлакатлар билан ҳам муносабатларни янада ривожлантириш йўлини тутаётганлигини ҳисобга олиб, Франция билан муносабатларимизнинг истиқболи ҳозирги вақтда ёмон эмас дейиш мумкин.

Япония билан айниқса иқтисодий йўлда бир-биримизга кўплаб делегациялар юборадиган бўлиб қолдик. Шундай вазият вужудга келдики, ана шу мамлакатнинг етакчи савдо-саноат доиралари Совет Иттифоқи билан узоқ муддатли иқтисодий алоқаларни ривожлантиришга астойдил қизиқиб қарамоқдалар. Айни бир маҳалда СССР билан яхши қўшничилик муносабатларини ривожлантириш ҳақидаги сиёсий ғояга Япония афкор оммаси ижобий назар билан қарамоқда. Биз ўзаро манфаатли асосда Япония билан яхши қўшничилик муносабатларини ривожлантириш йўлини давом эттириш фойдали ва керакли иш деб ҳисоблаймиз.

Туркия билан муносабатларимиз тўғрисида гапириб ўтиш лозим. Ўзларингиз яхши биласизларки, сўнгги ойларда биз Туркия билан бир қанча давлат ва жамоат арбобларининг ўзаро визитларини уюштирдик. Совет парламент делегацияси Туркияга бориб келди, СССР ташқи ишлар министри Туркияга сафар қилди. Дастлаб Туркия ташқи ишлар министри, шундан кейин эса бош министр Ургуплу Совет Иттифоқига келиб кетдилар.

Бу визитлар вақтида олиб борилган суҳбатлар ва музокаралар шак-шубҳасиз самаралар келтирди. Савдо-сотиқ ва иқтисодий масалалар юзасидан бир қанча битимлар тузилди. Лекин энг муҳими бунда эмас. Бизнинг назаримизда энг муҳими шундаки, мамлакатларимиз бир неча ўн йиллар мобайнида сира асоссиз равишда ва ҳеч қандай зарурат тақозо этмагани ҳолда бир-бирлари билан душманлик ва бир-бирига ишонмаслик муносабатларида бўлиб келганларидан кейин, муносабатларда ўзаро ишончни кучайтириш томон, яхши қўшничилик томон маълум бурилиш ясашга муваффақ бўлдилар. Биз Туркия билан муносабатларни яхшилаш сиёсатини изчиллик билан давом эттириш ниятидамиз.

Биз Ҳиндистон билан дўстона муносабатларни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш сиёсатини ўтказиб келдик ва ўтказаверамиз. Ҳиндистон бош министри Шастрининг шу йил ёзда Совет Иттифоқига келгани ва у билан олиб борилган музокаралар мана шу йўлда қўйилган янги қадам бўлди.

Покистон президенти Айюбхоннинг Совет Иттифоқига қилган визити ва у билан Москвада ўтказилган музокаралардан кейин Покистон билан ҳам муносабатларимизни яхшилаш учун маълум шарт-шароитлар вужудга келди.

Покистон билан Ҳиндистон ўртасидаги ҳарбий можарога нисбатан бизнинг тутган позициямиз сўнгги вақтларда эълон қилинган жуда кўп расмий баёнотлардан яхши маълум, ўша гапларни такрорлаб ўтирмайман. Фақат шуни айтиб қўяманки, Совет Иттифоқининг тинчлик тўғрисидаги ғамхўрлик ҳамда Ҳиндистон ва Покистон халқларига нисбатан дўстона муносабат тақозоси билан тутган тинчликсеварлик, бегараз йўли ана шу ҳар иккала мамлакатда ва умуман халқаро майдонда Ватанимизнинг обрўсини янада кўпроқ ошириб юборди.

Осиё ва Африкадаги мустамлакачилик зулмидан халос бўлган ва мустақил сиёсат ўтказишга интилаётган давлатлар билан муносабатларимиз умуман актив ва муваффақиятли ривожланиб бормоқда.

Энг сўнгги давр ҳақида гапирадиган бўлсак, Бирлашган Араб Республикасининг президенти Носирнинг Совет Иттифоқига қилган визити тўғрисидаги масалани бу ўринда алоҳида ажратиб кўрсатмоқчиман. Биз у билан олиб борган музокараларимизнинг натижаларидан мамнунмиз, бу музокаралар СССР билан Бирлашган Араб Республикаси ўртасидаги дўстона муносабатларни янада мустаҳкамлашга олиб келди.

Биз Бирма Революцион кенгашининг раиси Не Вин, Гвинея Республикасининг президенти Секу Туре, Конго (Браззавиль) Республикасининг президенти Альфонс Массамба-Деба ва Уганда бош министри Милтон Оботе сингари ўзимизга дўст бўлган давлатларнинг раҳбар арбоблари билан ўтказган учрашувларимизнинг якунларига ҳам ижобий баҳо берамиз.

Биз ривожланаётган давлатлар билан дўстона алоқаларимизни мустаҳкамлаш орқали уларнинг миллий мустақиллигини мустаҳкамлашга ёрдам беряпмиз, тинчлик учун, империалистик агрессияга қарши курашда улар билан қўлни-қўлга бериб ҳаракат қиляпмиз. Бу вазифанинг муҳимлигини исботлаб ўтиришнинг ҳожати бормикин.

Сўнгги вақтларда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти теварагида кескин кураш борди. АҚШ ва унинг баъзи иттифоқчилари ўзлари вужудга келтирган ва «молиявий танглик» деб аталмиш тангликдан фойдаланиб, БМТни қўлга киритиб олишга, социалистик давлатларнинг ва яқинда мустамлакачилик зулмидан озод бўлган Осиё ва Африка мамлакатларининг ана шу ташкилотдаги позициясини қўпоришга уриниб кўрдилар. Лекин ўзларингизга маълумки, АҚШ бу ниятини рўёбга чиқара олмади. БМТнинг асосий принципларини қўллаб-қувватлаш борасида даставвал Совет Иттифоқи изчиллик ва қатъият билан олиб борган кураш натижасида американликлар чекинишга мажбур бўлди ва Бош Ассамблея ўз ишини нормал шароитда бошлаб юборди.

Бизнинг делегациямиз ана шу Ташкилотда «Давлатларнинг ички ишларига аралашишга йўл қўймаслик тўғрисида, уларнинг суверенитетини ва мустақиллигини муҳофаза қилиш ҳақида» ҳамда «Ядро қуролининг тарқалишига йўл қўймаслик тўғрисида» иккита катта масалани ўртага қўйди. Империализмга кескин равишда қарши қаратилган бу ҳар икки масалани турмушнинг ўзи тақозо этмоқда.

Ўртоқлар, КПСС Марказий Комитети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг сўнгги ойларда ташқи сиёсат соҳасидаги фаолиятининг энг муҳим жиҳатлари жуда қисқа тарзда айтганда, ана шулардан иборат. Марказий Комитет Президиуми бу фаолият Совет Иттифоқининг халқаро аҳволини мустаҳкамламоқда, империализмга қарши, турлича ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшашидан иборат сиёсатни қарор топдириш учун, тинчлик, демократия, миллий мустақиллик ва социализм учун курашда социалистик мамлакатларни ва барча прогрессив кучларни жипслаштиришга ёрдам бермоқда, деб ҳисоблайди.

Биз аминмизки, КПСС Марказий Комитетининг аъзолари ташқи сиёсатдаги бу йўлни маъқуллайдилар. (Давомли қарсаклар).

* * *

Ўртоқлар!

Пленум ўз ишини тамомлаётган ҳозирги дамларда чинакам партиявий активлик, ишчанлик ва ўртоқларча танқид вазияти, социалистик саноатимизни янада ривожлантириш учун зўр ғамхўрлик ва масъулият сезиш туйғуси Пленумнинг бутун иши учун характерли бўлганини катта мамнуният билан қайд қилиш мумкин.

Шуни кўриш қийин эмаски, буни сўзга чиққан кўпгина ўртоқлар ҳам айтиб ўтдилар, — бу гал биз муҳокама қилаётган масалалар билан Марказий Комитетнинг бундан аввалги октябрь, ноябрь ва март Пленумлари қарорлари ўртасида бевосита боғланиш ва узвий муштараклик бор. Ленин васиятларига содиқ бўлган бизнинг партиямиз коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларига партия ва давлат раҳбарлигининг форма ҳамда методларини такомиллаштиришнинг белгиланган йўли билан оғишмай бормоқда.

Мамлакат ҳаёти учун жуда катта аҳамиятга эга бўлган масалани муҳокама қилиш вақтида Пленум қатнашчилари томонидан кўрсатилган якдиллик саноатимизга раҳбарликни тубдан яхшилашга қаратилган қарорлар муваффақият билан бажарилади деган ишонч туғдирмоқда. Белгиланган қайта қуришни шу тахлитда уюшқоқлик билан тез ўтказиш зарурки, бунинг натижасида корхоналарнинг бир меъёрда ишлашига халақит етказилмасин ва хўжалик йилининг муваффақиятли тугалланиши таъмин этилсин.

Биз қўл ураётган иш — ниҳоятда катта ва муҳим ишдир. Пленум қарорларини амалга ошириш совет халқининг ўзи танлаб олган коммунистик қурилиш йўлидан тағин ҳам кўпроқ комил ишонч билан олға босишига ёрдам беради. Пленум қарорларининг амалга оширилиши халқаро майдонда социализм билан капитализм ўртасидаги иқтисодий мусобақанинг боришига ҳам жиддий таъсир кўрсатади.

Халққа таянсак, омманинг овозига қулоқ солсак ҳамда партия қилаётган ҳамма ишнинг мақсади меҳнаткашларнинг манфаатларига, коммунизм қураётган совет кишисининг манфаатларига хизмат қилиш эканлигини ҳамиша эсда тутсак, қўйилган вазифаларни муваффақиятли ҳал қила оламиз. (Гулдурос, давомли қарсаклар).

ЎЗБЕКЧА СОЛНОМА

(1966 ЙИЛ УЧУН)

● ● ●

Йил — ўн икки ой — уч юз олтмиш беш кун! Ана шу кунларнинг санаси — 1966 йилнинг ўзбекча календари босилиб чиқди. Етти юз ўттиз бетдан иборат бу календарда ўтмишда бўлиб ўтган ва 1966 йилда юз берадиган не-не воқеалар, ҳодисалар ёритилган, ғуж-ғуж фактлар, рақамлар, ажойиб-ғаройиб маълумотлар берилган.

Календарнинг ўзи нима? Ундаги ойларнинг номи қаердан келиб чиққан? Маъносичи? Ана шу сўроқларга ҳам жавоб топасиз солномадан. Саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, техника, маданият — санъат тараққиётига доир материаллар жуда кўп.

Азизалар — аёллар учунми? Уларга аталган материаллар, маслаҳатлар оз эмас: «Азиз ва мўътабар», «Уйин ва тарбия», «Чиройли кийининг», «Тўғри юришга ўрганинг», «Қиз бола», «Сут безининг яллиғланиши», «Ёш оналарга» ва ҳоказо. «Эътибор бериб боринг» деган лавҳада чақалоқнинг неча ойлигида қанча вазнда бўлиши кераклиги кўрсатилган ва мабодо ўғил ёки қиз боланинг ўсиш оғирлиги шу рақамлардан катта фарқ қилгудек бўлса «дарҳол эътибор бериб, врач билан маслаҳатлашиш» тавсия қилинган. Яна бир хабарчада «ўғил ёки қиз туғилиши кимга боғлиқ?» деган саволга жавоб ҳам бор.

Бу солномада «Билиб қўйган яхши», «Шунақаси ҳам бўлади», «Нега шундай деймиз» деган бўлимлар бор... Бундаги материаллардан бирида «Совет мамлакатида Улуғ Октябрь революциясидан кейин 2870 дан ортиқ янги шаҳар пайдо бўлган» дейилган, иккинчисида «Чимбой районидаги бир колхозчи донаси 1820 грамм келадиган картошка етиштиргани» айтилган, яна бирида «бир товуқ бир кунда 13 та тухум туққани» баён этилган.

«Кишини меҳнат улуғлайди», «Донгдор кишиларимиз» сарлавҳалари остидаги материалларда илғорлар ва уларнинг тажрибаси тўғрисида кичик-кичик, аммо мазмундор маълумотлар ёритилган.

Ҳамиша соғ-саломат, бардам бўлиб юриш, умрни узайтириш йўллари ҳақидаги маслаҳатларни айтмайсизми? Булар ҳам солномада оз эмас. «Бош нега оғрийди?», «Асал-нафас сиқиғининг давоси», «Туш кўришнинг фойдаси борми?», «Соғлом бўлай десангиз» каби хабарлар шулар жумласидан.

Календарнинг варақларида митти ҳикоя ва ҳажвиялар, шеър ва латифалар, дам олиш вақтида ақлий машққа ундайдиган топишмоқлар бор.

Хуллас, солнома эгаси ҳар куни эрталаб унинг бир варағини йиртиб олганда албатта қизиқарли, фойдали материал ўқишга муяссар бўлади ва шу куни бирор муҳим воқеа юз бергани ва у нишонланажагини билиб олади.

Т. РУСТАМОВ.

ХАЛҚАРО ОБЗОР

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

СОВЕТ ЭКОНОМИКАСИ ЯНАДА ЮКСАЛАДИ

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ ТЎҒРИСИДА ЧЕТ ЭЛЛАРДА БАЁН ҚИЛИНГАН ФИКРЛАР

ПРАГА, 29 сентябрь. (ТАСС). Чехословакия коммунистлари ва мамлакатнинг бутун жамоатчилиги КПСС Марказий Комитети Пленумининг ишини зўр эътибор билан кузатиб борди.

КПСС Марказий Комитетининг сентябрь пленумида, деб ёзади «Руде Право» газетаси, принципиал характердаги тадбирлар ишлаб чиқилмоқда. Бу тадбирлар социалистик экономикага раҳбарлик қилиш ва иқтисодий ривожланишнинг объектив қонунларидан максимал даражада фойдаланиш масалаларига тааллуқлидир. КПСС совет саноатидаги аҳволга реал баҳо бериб, иш тутмоқда, СССРда коммунизм қуриш вазифаларини ҳал этишга илмий нуқтаий назардан ёндошмоқда.

Чехословакиянинг марказий радиоси Совет Иттифоқи Компартияси ўтказаётган тадбирларнинг жуда катта сиёсий ва амалий аҳамияти борлигини таъкидлаб, ўзининг Пленум хусусидаги шарҳларида қуйидагиларни ёзади: саноатни бошқаришни яхшилаш, планлаштиришни такомиллаштириш ва саноат ишлаб чиқаришини иқтисодий жиҳатдан рағбатлантиришни кучайтириш коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш программасини муваффақиятли бажаришга ва совет халқининг фаровонлигини янада оширишга хизмат қилиши турган гап.

БУЭНОС-АЙРЕС, 29 сентябрь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Москвада бўлаётган Пленуми тўғрисидаги хабарларни Аргентина газеталари кўзга кўринадиган жойларда босиб чиқармоқда.

СССР Министрлар Совети Раиси А. Н. Косигиннинг доклади саноатга раҳбарликни яхшилаш, планлаштиришни такомиллаштириш ва саноат ишлаб чиқаришидан иқтисодий манфаатдорликни кўпайтириш масалаларига бағишланганлигини матбуот уқтириб кўрсатмоқда.

Газеталарнинг кўпчилиги бу сафарги Пленум совет экономикасини янада ривожлантириш ишида ғоят катта аҳамиятга эга бўлиб қолади, деган фикрни айтмоқда. Буржуа газетаси бўлган «Пренса» «Пленум Совет Иттифоқининг тараққиётида янги босқич бўлиб қолади» деб таъкидламоқда.

БМТ БОШ АССАМБЛЕЯСИНИНГ XX СЕССИЯСИДА

НЬЮ-ЙОРК, 29 сентябрь. (ТАСС). Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош ассамблеяси кеча Совет Иттифоқи таклиф этган икки муҳим масалани — «Давлатларнинг ички ишларига аралашишга йўл қўймаслик тўғрисида, давлатларнинг мустақиллиги ва суверенитетини ҳимоя қилиш ҳақида» ва «Ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисида»ги масалаларни XX сессиянинг кун тартибига киритиш тўғрисида Бош комитетнинг берган тавсиясини маъқуллади. Ана шу иккита янги масала сиёсий комитетда қараб чиқилади.

Бош ассамблея Африкадаги 34 мустақил давлатнинг илтимосига кўра, қўшимча масалани, яъни «Бирлашган миллатлар ташкилоти билан Африка бирлиги ташкилотининг ҳамкорлиги» масаласини кун тартибига киритиш ҳақида Бош комитетнинг тавсиясини ҳам қабул қилди.

Шундан кейин умумий сиёсий мунозара давом этди. Эквадор, Дагомея ва Гватемала вакиллари нутқ сўзладилар.

ГАВАНАДА МИТИНГ

ГАВАНА, 29 сентябрь. (ТАСС). Бу ерда оммавий халқ ташкилоти — революцияни ҳимоя қилиш комитетлари тузилган куннинг беш йиллигига бағишланган оммавий митинг бўлиб ўтди. Митингда Социалистик революция бирлашган партияси миллий раҳбарлигининг Биринчи секретари, Куба бош министри Фидель Кастро нутқ сўзлади

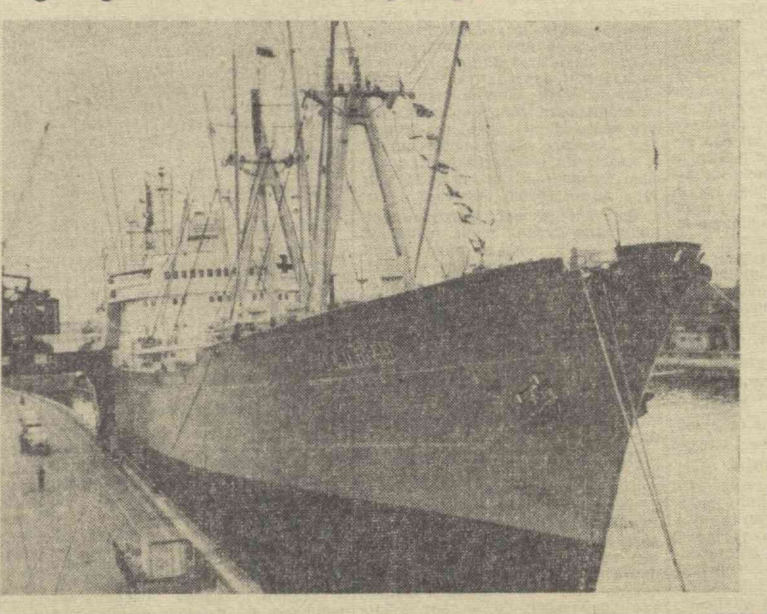

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

Чехословакия. Кейинги 20 йил ичида мамлакат шаҳарларида бир миллиондан кўпроқ квартира қурилди.

Юқоридаги суратда қадимги Чески-Будёвице шаҳридаги янги Лидицка кўчаси.

ЧТК—ТАСС фотоси.

„Ленинград» кемаси Гданьск порти причалларида (пастдаги сурат). Бу кемани Ватанимиз савдо флоти эҳтиёжлари учун поляк кемасозлари қуриб беришди. Ҳозирги вақтда Польшанинг оқ-қизил байроғи остида 200 дан кўпроқ кема жаҳоннинг денгиз ва океанларида сузиб, элликдан кўпроқ мамлакатнинг портларига бориб-келиб турибди.

ЦАФ—фотоси.

КАПИТАЛ МАМЛАКАТЛАРИДА СИНФИЙ КУРАШ

АНГЛИЯ

Лондон марказидаги йирик қурилиш участкаларидан бирида салкам 400 ишчининг меҳнаткашлар касаба союз ҳуқуқларининг маъмурият томонидан бузилишига қарши норозилик билдириб ўтказаётган забастовкаси давом этмоқда.

Шотландиядаги «Рол-Ройс» компаниясига қарашли учта машинасозлик заводининг бир мингдан ортиқ ишчи ва хизматчиси иш ҳақининг асосий ставкаларини оширишни талаб қилиб, иш вақтидан ташқари ишлашдан бош тортдилар.

ЦЕЙЛОН

Цейлон пойтахти аҳолиси бир неча кундан бери хат, телеграмма ва бошқа почта корреспонденцияларини олмаётир. 4 мингга яқин почта ходими ўз ўртоқларига нисбатан маъмурларнинг кишини камситадиган чоралар кўраётганлигига қарши норозилик билдириб забастовка эълон қилди. Мазкур ишчилар бошқа, кам ҳақ тўланадиган лавозимларга кўчирилган эди.

Коломбода почта хизмати бутунлай тўхтаб қолди. Маҳаллий матбуотнинг хабарига кўра, марказий телеграф ва почта ходимларининг забастовкаси бошқа шаҳарларга ҳам ёйилиши ва умумий забастовкага айланиб кетиши мумкин.

КОЛУМБИЯ

Колумбия нефть саноати ишчилари Барранкабермех шаҳридаги сунъий ўғитлар заводларининг ана шу корхоналардан бўшатилган 450 ишчиси билан бирдам эканликларини билдириб, умумий забастовка эълон қилдилар. Корхона эгалари «ишлаб чиқаришни янада кенгайтириш зарурлиги» баҳонаси билан ишчиларни ишдан бўшатган эдилар. (ТАСС).

ЎЗБОШИМЧАЛИККА ҚАРШИ

Жанубий Африка Республикасининг Лондондаги элчихонаси биноси олдида Жанубий Африка Республикасидаги фашистлар ҳукуматининг репрессия чораларига қарши норозилик намойиши бўлди. Намойишчилар сиёсий иш билан шуғулланаётган кишиларни терговсиз 180 кун қамаб қўйиш тўғрисида Жанубий Африка Республикасида жорий қилинган қонунни қораловчи шиорлар ёзилган плакатларни кўтариб ўтдилар.

ЎЗБЕКИСТОН КИНЕМАТОГРАФИЯЧИЛАРИ ҒАЛАБАСИ

Узбекистон кинематографиячилари Урта Осиё республикалари ва Қозоғистон кинематографиячилари IV фестивалида катта муваффақият қозондилар.

«Узбекфильм» студиясининг директори И. Раҳимов УзТАГ мухбирига ана шу кўрик-мусобақа ҳақида қуйидагиларни гапириб берди:

— Узбекистон кинематографиячилари учта бадиий фильм — «Улуғбек юлдузи», «Осиё устида бўрон» ва «Сурайё» фильмларини жюри муҳокамасига қўйдилар. «Дорбозлар» ва «Ёр-ёр» фильмлари конкурсдан ташқари намойиш қилинди.

«Улуғбек юлдузи» фильми фестивалда катта муваффақият қозонди. Фильм режиссёри Латиф Файзиев, оператор А. Пан, безатувчи рассомлар Э. Калантаров ва Н. Раҳимбоевлар фестиваль дипломлари билан мукофотландилар.

К. Ёрматовнинг «Осиё устида бўрон» фильмини яратишдаги режиссёрлик иши диплом билан тақдирланди. Учинчи фильм—«Сурайё» фильми тўғрисида ҳам кўпгина илиқ сўзлар айтилди.

Қозоғистон пойтахтида «6х6 квадратида» деган мультипликацион фильм биринчи марта намойиш қилинди.

Бу сафарги фестивалда ҳужжатли фильмлар ҳам биринчи марта намойиш қилинди. Режиссёр Малик Қаюмовнинг «Тожихон Шодиева билан учрашув» ва «Олтин тўй» фильмлари ва бошқа ҳужжатли фильмлар ҳам дипломлар билан тақдирланди.

Фестиваль қатнашчилари Узбекистон студияларининг ижодий коллективлари фестивалда намойиш қилган картиналарда маҳорат ошганлиги, жанр ва тематиканинг хилма-хиллигини, ёш кадрлар билан самарали иш олиб борилганлигини айтиб ўтдилар.

Республика кинематографиячилари Олмаотадаги фестиваль дипломларининг учдан бир қисмини олиб қайтишди.

МЕКСИКАДА ДОВУЛ

Мексиканинг Тинч океан соҳилига бостириб келган «Хейзл» довули минг-минглаб мексикаликларни уй-жойдан маҳрум қилди. Масаблан портида довул шамоллари радиоантеннани ағдариб ташлади, йўлларнинг кўпчилигини сув ювиб кетди, шаҳар электрсиз ва сувсиз қолди.

Наярит штатининг кўпгина шаҳарлари билан алоқа узилди.

ЎТ ОЧИШНИ ТЎХТАТИШ ЛИНИЯСИДА

ДЕҲЛИ, 30 сентябрь. (ТАСС). Ҳиндистон Мудофаа министрлигининг вакили кеча матбуот конференциясида гапириб, қуйидагиларни айтди: ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги битим кучга кирган вақтдан буён «Покистон томонидан ана шу битимнинг 42 марта жиддий равишда бузилганлиги қайд қилинди». Шартнома Ражастон секторида айниқса кўп марта бузилди. Покистон қўшинлари, деди министрликнинг вакили, Ҳиндистон армияси назорат қилиб турган территорияда Ҳусайнивалнинг шимолига қараб ичкари кириб борди, шунингдек Фазилка районида Ҳиндистон позицияларини тўплардан ўққа тутди.

Ана шу матбуот конференциясида Ҳиндистон Ташқи ишлар министрлигининг вакили ҳам сўзга чиқиб, Ҳиндистон ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги битимнинг Покистон қўшинлари бузганлигини кўрсатиб берувчи мактубни Бирлашган Миллатлар Ташкилотига юборди, деб айтди.

Ҳиндистон ҳукуматининг вакили Покистоннинг «Ҳиндистон қуролли кучлари ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги битимни Ражастон штатида буздилар» деган даъволарини бугун рад этди. Ҳинд қўшинлари, деди ҳукуматнинг вакили, «покистонлик игвогарларга» фақат жавоб ўтини очдилар. Ҳукуматнинг вакили Ражастон чегарасидаги Покистон қўшинларига Ҳиндистоннинг ҳарбий ҳаво кучлари ҳужум қилди, деган хабарни ҳам рад этди.

КАРАЧИ, 30 сентябрь. (ТАСС). Покистоннинг расмий ахборотларида Ҳиндистон Покистон территориясидаги Гатти қишлоғи яқинида, яъни ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги битим тузилишидан аввал уруш ҳаракатлари бўлмаган районда ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги битимни яна бузди, деб айбланади.

Покистоннинг расмий вакили берган ахборотга кўра, Ҳиндистон қуролли кучлари Ражастондаги Покистон қисмларини ўққа тутмоқдалар. Ҳиндистон авиацияси эса, Ражастоннинг Покистон қўшинлари ишғол қилиб турган қисми осмонига бостириб кириб. Сундрада Покистон қўшинларини ўққа тутган. Гатти районида уруш ҳаракатлари ҳали ҳам давом этмоқда.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти кузатувчиларининг штаби, деди Покистон вакили «аҳволнинг жиддийлигидан воқиф қилинди».

«УЧ ЎҚ ОПЕРАЦИЯСИ»

Токиода чиқадиган газеталар яқинда Япония Миллий мудофаа бошқармасининг юқори лавозимдаги амалдорларидан 26 киши виговор ва бошқа жазо олганлиги ҳақида хабар берди. Уларнинг орасида бошқарма бошлиғининг ўринбосари Мива, Штаб бошлиқлари бирлашган комитетининг бош секретари Иосиэ ва бошқалар ҳам бор. Уларга «Уч ўқ операцияси» деб аталган миллий мудофаа бошқармасининг махфий планлари кенг жамоатчиликка маълум бўлиб қолганлигини айб қилиб қўймоқдалар. Бу планларни шу йилнинг бошларида социалистик партиянинг бир неча депутатлари эълон қилган эдилар. Улар очиб ташлаган «Уч ўқ операцияси» плани қўшни Кореяда уруш ҳаракатлари бошланадиган тақдирда, Японияннинг бу урушда иштирок этишини кўзда тутади.

Бу лойиҳани тузувчиларнинг фикрига кўра, Кореяда ҳарбий ҳаракатлар бошланиши биланоқ Япония, Қўшма Штатлар ва Жанубий Корея («Уч ўқ») қуролли кучлари душманга биргаликда ҳужум қилади. Япония «зарур бўлган тақдирда» ўз территориясига ядро қуроли келтирилишига розилик беради. Япон қуролли кучлари ҳаракати районн «ҳарбий ва ҳаво районлари атрофига, шунингдек бошқа районларга» тарқалади.

Шу билан бир вақтда «Уч ўқ» операциясига мувофиқ Японияда ҳарбий диктатура ўрнатиш ва армиянинг парламент, экономика, молия ва матбуот устидан контролини ўрнатиш кўзда тутилган. Шундай қилиб, япон ҳарбийлари ҳокимиятни қўлга олиш планларини яширин равишда тузиб қўйган эканлар.

Ошкора бўлиб қолган «Уч ўқ операцияси» Япония жамоатчилигининг ғазабини қўзғатиб юборди. Оппозиция бу милитаристик лойиҳанинг тузувчиларини жазолашни талаб қилди. Бироқ, маъмурлар ярим йил ўтгандан сўнггина, ниҳоят, баъзи ҳарбий арбобларни жазолашни лозим деб топдилар. Аммо бу жамоатчиликни қаноатлантирмади. Социалистик партиянинг мудофаа масалаларини ўрганиш бўйича комитети раиси Исибаси махфий ҳарбий планларнинг ошкора бўлиб қолишида айбдор бўлган кишиларнигина эмас, балки ана шу хавфли планни тузган кишиларни ҳам жазолашга чақирди.

(«Новое время»дан).

ТЕМЗА ДАРЁСИДА КЕМАЛАР ТЎҚНАШДИ

Темза дарёсида юк ортилган «Сер Жозеф Раулингон» деган кема ғарқ бўлди. Кема командасининг 26 аъзосидан 16 киши бедарак йўқолди. Шарқи-Жанубий Англияни қалин туман босган вақтда бу кема шатак кемага тўқнашиб ғарқ бўлди.

(ТАСС).

НАРИМОН ЛАТИПОВ

Санъатдош дўстимиз ва ўртоғимиз Наримон ЛАТИПОВ бевақт орамиздан кетди.

Сирдарёда бир қиз чўмилар эди. Бирдан чўка бошлади. Наримон қизни қутқариш учун ўзини сувга ташлади. У бошқа одамни ўлимдан сақлаб қолиб, ўзи ҳалок бўлди.

Театр ва кино артисти Наримон Латипов қисқа ҳаёт йўлини босиб ўтди. У ҳунар мактабида ўқиди, босмахонада ишлади, Ҳарбий-Денгиз Флотида хизмат қилиб, граждалик бурчини адо этди. Хизматдан қайтгач, Муқимий номидаги музикали драма ва комедия театрига ишга кирди, санъатни чуқур севишини кўрсатди. У кейинчалик Ҳамза номидаги академик драма театрида режиссёр ёрдамчиси бўлиб ишлади. Ўзининг дастлабки эпизодик ролларини ҳам шу театр саҳнасида ижро этди.

Кейин Наримонни кинога таклиф қилдилар. У шу пайтгача ўнлаб дубляж фильмларда турли хил персонажларнинг овозини берди. «Сен етим эмассан», «Самолётлар қўнолмади», «Ер фарзанди» фильмлари ёш ва истеъдодли кино артистининг мустақил ижод йўлида муқаддима бўлди.

Наримон Латипов ҳозирги кунда учта картинада роль ижро этаётган эди. Унинг қобилияти айниқса «Қалб кўзлари» картинасида ўз ифодасини яққол топди.

Латипов иштирок этган фильмлар экранларга чиқиб миллионлаб томошабинларнинг қалбини хушнуд этажак.

У эндигина 32 ёшга кирган эди, эндигина ижодий камолатга қадам қўя бошлаган эди.

Ғоят камтар, ўзига нисбатан талабчан, самимий дўст бўлган Наримон киностудияга келган кунларидан бошлаб бутун коллективнинг ҳурматига сазовор бўлди.

Наримон ЛАТИПОВнинг хотираси дўстлари қалбида ҳамиша сақланади.

Бир группа ўртоқлари.

ҚУВАЙТ ЙЎЛЛАРИДА

Мен биринчи марта 1957 йилда Қувайтга боришга уриниб кўрган эдим. Болалигимдаги тасаввурга кўра, Қувайт менимча бадавийлар, марварид қидирувчилар ва жасур денгизчилар мамлакати эди. Албатта бу мамлакат кичкина, майдони 21 минг квадрат километр, нефтга жуда бой эканлигини, у ерда бензин чучук сувдан ҳам арзон эканлигини яхши билардим.

Ўша вақтда авиация компаниясида мени сертакаллуф бир ходим кутиб олди. Лекин у паспортимни кўргач, кўзлари олайиб кетди. Папкадан гербли бир варақ қоғозни олиб, шундай деди:

— Бу қоғозда қайси мамлакатларнинг гражданларини Қувайтга киргизмаслик кераклиги ёзиб қўйилган. Афсуски, СССР ҳам шу рўйхатда бор.

Қувайт Британия протекторати эди ва инглиз маъмурлари социалистик давлатлар гражданларининг Қувайтга келишларига рухсат бермас эдилар.

Яқинда Қувайт авиакомпанияси самолётида 1961 йилда мустақилликка эришган шу мамлакатга учиб кетаётганимда юқоридаги воқеани эсладим.

...Самолёт Қувайтнинг пойтахти Алқувайтдаги аэропортга қўнди. Мана, машина кенг йўлдан ғизиллаб бормоқда. Йўл қумполоса билан иккига ажратиб қўйилган. Ўртада хурмо дарахтлари қовжираб ётибди.

— Алқувайт қум устида жойлашган, — деди ёнимда ўтирган маҳаллий туристлар компаниясининг вакили.—Шаҳарнинг остида нефть кўп, лекин чучук сув деярли йўқ. Бу ерда ёғингарчилик бўлмайди, дарахт ўтказиб кўкартириш жуда қийин. Ҳар бир бута ва дарахтнинг 250 долларга тушади, чунки уни чучуклаштирилган денгиз суви билан суғоришга тўғри келади.

Пойтахтга яқинлашганимизда йўлнинг икки томонида қатор уйлар кўринди. Бу уйларнинг баъзилари чиройли бошқалари эса ҳатто уйга ҳам ўхшамайди.

— Бу уйлар маҳаллий бойларга—шайхлар, чиновниклар ва корчалонларга қарайди,—деб тушунтирди йўл бошловчи.

Алқувайт менда катта таассурот қолдирди. Мен кўпгина араб шаҳарларини кўрганман. Одатда улар икки қисмдан: замонавий кварталлар ҳамда бундан бир неча асрлар олдин қурилган эски шаҳардан иборат бўлади. Алқувайт шаҳрида эса эски кварталлардан деярли ҳеч нарса қолмаган, бутун шаҳар қайтадан қурилган. Доира шаклидаги майдончалардан худди қуёш нури каби, ҳар томонга йўллар таралади. Шаҳардаги уйларнинг аксарияти беш-олти қаватли.

Қувайтликлар ўз мактаблари билан фахрланадилар. Мактаблар энг чиройли биноларда жойлашган: кенг, ёруғ ва яхши жиҳозланган. Лекин қувайтликларнинг ўз педагоглари йўқ. Ўқитувчиларни бошқа араб мамлакатларидан, асосан Бирлашган Араб Республикаси ва Иорданиядан таклиф қиладилар.

Қувайтликлар университет қурганлар. Лекин у бўм-бўш, студентлар йўқ. Гап шундаки, олий маълумот олишни истаган ёшлар ўз мамлакатларида эмас, чет элларда—Англияда, Францияда, АҚШда ўқишни афзал кўрадилар. Маълумки, бойларнинг фарзандларигина чет элларда ўқий оладилар. Қувайтнинг биологлар, инженерлар у ёқда турсин, ўз ўқитувчилари, врачлари, архитекторлари, юристлари ҳам йўқ.

Фейлоқ оролидаги мактабга келганимизда ўқувчилар қандайдир америка фильмини томоша қилишаётган экан. Зал гўё остин-устун бўлиб кетгандек. Болалар бақиришарди. Экранда ваҳший усулларни ҳам қўлланишга рухсат этадиган америкача кураш кўрсатилаётган экан. Фильм қаҳрамонлари бир-бирини тепишар, бошини ерга уришарди.

Бу мактабдан кўнглим ғаш бўлиб чиқдим. Бундай фильмларни кўриб тарбияланган болалар қандай киши бўлиб етишадилар? Уларнинг идеаллари, ҳаёт мақсадлари қандай бўлади?

Лекин Қувайт бўйлаб саёҳатимизни давом эттирайлик. Аҳмадий шаҳри пойтахтдан бутунлай ажралиб туради. «Кувайт ойл компани» инглиз-америка нефть компаниясининг идораси шу шаҳарда жойлашган. Шаҳардан сал нарида қишлоқ бор. Қишлоқдаги уйлар кўримсиз, бу ерда на водопровод, на электр бор. Мен йўл кўрсатувчидан бу ерда кимлар яшашини сўрадим.

— Ишчилар яшайди, улар қувайтлик эмас.

— Бўлмаса, улар ким?

— Биласизми, ҳозир Қувайтда 400 мингдан ортиқ аҳоли бор. Шулардан қувайтликлар тахминан 200 минг кишини ташкил этади. Улар асосан безнес ва давлат хизмати билан шуғулланадилар. Бизда ўз ишчиларимиз жуда кам. Ишчиларни четдан жалб қилишга тўғри келади. Айтмоқчи, бунинг ҳеч қийин жойи йўқ. Одамлар кўпроқ пул ишлаш умидида ўзлари келишади.

— Чиндан ҳам бу ерга келиб бойиб кетадиларми?

— Албатта бой бўлиб қолмайдилар. Бу ерда Эрон ва Ироқдагига нисбатан кўпроқ пул топадилар, аммо иш ҳақининг анча қисмини ўз уйларига, оилаларига юборадилар. Бунинг устига озиқ-овқат ва бошқа буюмлар бизда жуда қиммат. Чунки биз ўзимиз ҳеч нарса ишлаб чиқармаймиз. озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларни бошқа мамлакатлардан келтиришга мажбурмиз. Бу ишчиларнинг аҳволига ҳеч кимнинг ҳаваси келмайди.

Қувайтнинг жуда катта миллий даромади баравар тақсимланмайди. Турмушнинг феодал-қабила уклади капитализмга тез ўсиб чиқаётган мамлакатда шундай бўлиши ҳам табиийдир. Бойликнинг асосий манбаи «Кувейт ойл компани» даромадининг битимга мувофиқ Қувайт ҳукумати оладиган улушидир. Бошқача қилиб айтганда «Кувейт ойл компани» Қувайтда капитализмнинг ривожланишини маблағ билан таъминламоқда. Ҳозир кўп кишилар безнес билан машғул, лекин улар асосан савдо ва қурилиш соҳасида ишлайдилар. Бу соҳалар эса мамлакат учун асосий иқтисодий база бўла олмайди.

Қувайтга саёҳат қилиб ҳафсалам пир бўлди деёлмайман. Лекин бу мамлакат мен тасаввур этганимдан бутунлай бошқача бўлиб чиқди. Марварид қидириш каби романтик касб аллақачонлар тушкунликка тушган. Бунинг сабаби марварид қидиришнинг хавфли ва соғлиқ учун зарарли эканлигида эмас, балки Форс қўлтиғида марварид запасларининг жуда камайиб кетганлигидир. Бау деб аталган машҳур Қувайт кемаларини энди миллий музейда моделинигина кўришингиз мумкин. Рост, Алқувайт портида бир вақтлар чучук сувни Басрадан ташиб келтиришган ҳақиқий кема ҳали ҳам турибди.

Юрий БОЧКАРЕВ,
АПН мухбири.

Алқувайт—Москва.

РАДИО

1 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

6.03, 8.15, 13.30, 18.00, 19.00, 19.10, 19.50, 23.30 — Сўнгги ахборотлар.

6.15 — Концерт (ўзб.), 6.45 — Гимнастика (ўзб.), 7.35 — Эшиттиришлар программаси (ўзб., рус.), 8.25—Концерт (ўзб.).

9.15 — «Совет Ўзбекистони», 9.23 — «Правда Востока», 9.53 — «Ҳақиқати Ўзбекистон», 16.00 — «Правда» газеталарининг обзори.

9.30 — Музикали танаффус (ўзб.), 10.10 — Дунаевский куйлари (рус.), 11.10 — «Ҳамиша изланишда» (ўзб.), 11.25—С. Бобоевнинг «Пахтакорларга» кантатаси (ўзб.), 12.15 — Симфоник асарлар (ўзб.), 12.50 — Фаровонлик канали (рус.), 13.00 — Чорвадорлар учун (ўзб.), 13.40 — Енгил куйлар (рус.), 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (ўзб.), 16.15 — «Догистон» симфоник манзаралари (рус.), 17.00 — Концерт (ўзб.), 18.10 — Украин халқ куйлари, 18.30 — СССР халқлари қўшиқлари, 19.20 — Социализм мамлакатлари куйлари, 20.00 — Жаҳон стандартлари даражасига (рус.), 20.10 — Ёш ижрочилар (рус.), 20.45 — Революцион традициялар изидан (ўзб.), 21.20 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт (ўзб.), 22.00 — Телетайп лентасидан (ўзб.), 22.10 — Концерт (ўзб.), 22.40 — «Поэзия — қалб таронаси» (ўзб.), 23.10—Эртаги кун эшиттиришлари (ўзб., рус), 23.20 — Зангори кема капитанлари учун концерт (ўзб.).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

1 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.15 — **Пайрон пиёласи** (телеочерк). 18.25 — **Ёшлар клуби** («Юность» студияси). 19.05 — **Халқ контроли амалда**, 19.25—**Концерт** (оммабоп классик куйлардан).

20.25 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.30 — **Телевизион янгиликлар**, 20.45 — **Инсон** (Фуод ал Қасус ҳикояси асосида телеинсценировка).

21.15 — **Сўнгги янгиликлар** (ўзбек, рус тилларида).

Ўзбек тилида: 21.25 — **Давлат жиноятчиси** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.10 — **Тошкент янгиликлари**, 18.15 — **Есенин поэзияси**, 18.45 **Сейнерлар кўздан ғойиб бўлмоқда** (телефильм). 19.00 —**Совет композиторларининг балетлари**, 19.30 — **Турналар учади** (бадиий фильм).

Рус тилида: 20.45 — **Шаҳримизни кезамиз** (кичик ёшдаги мактаб ўқувчилари учун), 21.15— **Тошкент янгиликлари**, 21.25 — **Ленинниг сўзини эшитган киши** (телеочерк). 21.45 — **Календарь варақлари** (адабий эшиттириш).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА—1/X да **Қотил.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА— 1/X да 1965/1966 йил қишки мавсумининг очилиши. **Грузин цирки артистларининг гастроли.** Касса эрталаб соат 11 дан кеч 7 гача ишлайди. Якшанба куни 3 марта томоша кўрсатилади.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Узоқ юлдуз нури (1 ва 2-серия) — «ДРУЖБА» (1-залда), «МИР», НАВОИЙ номли, «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 12,3 кеч 7 ва 9-45 минутда). «СПУТНИК» (кундуз 12,1,5, кеч 6 ва 8 да), САНЪАТ САРОЙИДА (кеч 9 яримда).

Шаҳардаги бегона — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз соат 1 ярим, 3-15 минут, 5 ва кеч 6-45 минутда).

Ёз табассуми — «ДРУЖБА» (2-залда кундуз ва кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб соат 10, 11-45 минут, кеч 8 ярим ва 10 да), «СПУТНИК» (эрталаб 11, кундуз 3,4 ва кеч 9 да).

Янги Дон-Жуан — СОБИР РАҲИМОВ номли, «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Минг қиёфага кирган киши — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Аёзбобо—«КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10 да).

Бир полк музикачилари—«ЮЛДУЗ» (кундуз соат 5, кеч 7 ва 9 да).

Валерий Чкалов — «МОСКВА» (эрталаб соат 10 да).

Капитан Грант болалари — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12 яримда).

Учинчи ракета — НАВОИЙ номли (кундуз соат 5-20 минутда ўзбек тилида).

Береговая кўчаси, 3-уйда турувчи **Гулсара Абдуқодирова**нинг шу уйда турувчи Абдусалом Абдуқодировдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Куйбишев район халқ судида кўрилади.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети, шаҳар Совети ижроия комитети ва партия-давлат контроли шаҳар комитети партия-давлат контроли шаҳар комитетининг раиси М. А. Толиповга онаси

Ҳалима ТОЛИПОВАНИНГ

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдирадилар.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Узбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64543
№ В. 230. Р. 11652.